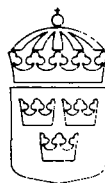

Socialförsäkringsutskottets betänkande

1988/89:SfU15

Studiestöd

1988/89
SFU15

Utskottet behandlar i detta betänkande de i proposition 1988/89:100, bil. 10 (utbildningsdepartementet) under litt. E Studiestöd m.m. upptagna anslagen E 1-E 7, jämte motioner.

ÅTTONDE HUVUDTITELN

Propositionen

Regeringen har i proposition 1988/89:100, bil. 10 under litt. E Studiestöd m.m. föreslagit riksdagen

(E 1) godkänna att 39 200 000 kr. av de medel som tillfaller statsverket genom vuxenutbildningsavgiften för budgetåret 1989/90 används för att delvis finansiera anslaget.

(E 1) till Centrala studiestödsnämnden m.m. för budgetåret 1989/90 anvisa ett ramanslag på 107 152 000 kr.,

(E 2) till Ersättning till vissa myndigheter för deras handläggning av studiesocialt stöd för budgetåret 1989/90 anvisa ett förslagsanslag på 17 734 000 kr.,

(E 3) till Studiehjälp m.m. för budgetåret 1989/90 anvisa ett förslagsanslag på 2 030 400 000 kr.,

(E 4) till Studiemedel m.m. för budgetåret 1989/90 anvisa ett förslagsanslag på 2 107 000 000 kr.,

(E 5) anta förslag till lag om ändring i studiestödslagen (1973:349).

(E 5) anta förslag till lag om ändring i lagen (1983:271) om ändrade återbetalningsvillkor för vissa äldre studielån.

(E 5) anta förslag till lag om upphävande av lagen (1983:271) om ändrade återbetalningsvillkor för vissa äldre studielån.

(E 5) godkänna vad som förordats om förlängd försöksverksamhet med friare resursutnyttjande beträffande vuxenstudiestöden och med kollektiv ansökan om internatbidrag för handikapp- och pensionärsorganisationer.

(E 5) godkänna att 1 245 000 000 kr. av de medel som tillfaller statsverket genom vuxenutbildningsavgiften för budgetåret 1989/90 används för att finansiera anslaget.

(E 5) till Vuxenstudiestödet m.m. för budgetåret 1989/90 anvisa ett reservationsanslag på 1 245 000 000 kr.,

(E 6) godkänna att 55 050 000 kr. av de medel som tillfaller statsverket genom vuxenutbildningsavgiften för budgetåret 1989/90 används för att finansiera anslaget.

(E 6) till Timersättning vid vissa vuxenutbildningar för budgetåret 1989/90 anvisa ett förslagsanslag på 132 753 000 kr.,

(E 7) medge att regeringen lämnar talboks- och punktskriftsbiblioteket det beställningsbemyndigande om 3 300 000 kr. för budgetåret 1990/91 som förordats.

(E 7) till Bidrag till vissa studiesociala ändamål för budgetåret 1989/90 anvisa ett förslagsanslag på 104 587 000 kr.

Motionerna

Motioner väckta under den allmänna motionstiden 1988/89

1988/89:Sf401 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär en utredning om förutsättningarna för studielön med friår som ett första steg samt förbättrade ekonomiska villkor för gymnasieelever,

2. att riksdagen beslutar att inkomsterna från feriearbete under juni-augusti inte skall ingå i beräkningsunderlaget för rätt att uppbära studiemedel,

3. att riksdagen beslutar att till vuxenstudiestöd för budgetåret 1989/90 anslå 508 milj. kr. utöver regeringens förslag eller totalt 1 753 milj. kr.,

4. att riksdagen beslutar att höja arbetsgivaravgiften till vuxenstudiestödet med 0,1 %.

1988/89:Sf402 av Carl Bildt m.fl. (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om studiebidrag för gymnasieelever som bedriver utlandsstudier.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:Ub806.

1988/89:Sf403 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) vari yrkas att riksdagen under anslaget E 5, Vuxenstudiestöd m.m., anslår 60 500 000 kr. mindre än vad regeringen föreslagit.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:Ub233.

1988/89:Sf404 av Barbro Sandberg m.fl. (fp) vari yrkas

1. att riksdagen begär att regeringen tillsätter en utredning med uppgift att föreslå hur man skall åstadkomma en jämnare fördelning av SVUX samt undersöka konsekvenserna av nuvarande regler för rekrytering av kvinnor,

2. att riksdagen hos regeringen begär att CSN får i uppdrag att utreda hur ett rättvisare barntillägg skall utformas,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om pensionärers möjlighet till internatbidrag,

5. att riksdagen beslutar att under anslaget E 7 Bidrag till vissa studiesociala ändamål anslå 200 000 kr. utöver regeringens förslag,

6. att riksdagen under anslaget E 3 Studiehjälp m.m. anslår 15 milj. kr. utöver regeringens förslag för att möjliggöra studier utomlands med studiebidrag.

1988/89:Sf405 av Berit Oscarsson m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av en översyn av samtliga vuxenstudiestöd.

1988/89:Sf406 av Ulf Melin och Hans Dau (båda m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att elever som deltar i verksamhet vid de "regionala idrottsgymnasierna" i Eksjö, Jönköping och Vetlanda tilldelas studiestöd.

1988/89:Sf407 av Karl-Göran Biörsmark (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om studiemedel till elever vid Pahlmans Handelsinstitut.

1988/89:Sf408 av Roland Sundgren m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om att skapa en "pott" vid CSN för en senare fördelning av vuxenstudiestöd.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:Ub813.

1988/89:Sf409 av Rune Backlund m.fl. (c) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag till nytt studiemedelssystem i enlighet med vad som i motionen anförts.

1988/89:Sf410 av Sigge Godin (fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen framförts beträffande besparingar och rationaliseringar inom studiemedelssektorn,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen framförts beträffande Västernorrlands läns behov av sysselsättningstillfällen,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen framförts om CSN:s förutsättningar att samordna den studiesociala administrationen.

1988/89:Sf411 av Ylva Annerstedt (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om statliga studiemedel till elever vid Skillebyholmsskolan.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:Jo258.

1988/89:Sf412 av Larz Johansson m.fl. (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vidgning av möjligheten att inge kollektiv ansökan om korttidsstudiestöd.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:Ub263.

1988/89:Sf413 av Ann-Cathrine Haglund m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar om en höjning av fribeloppet i enlighet med vad som i motionen anförts,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om inkomstbegreppet i studiemedelshanteringen,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om bankernas medverkan i medelshanteringen,

4. att riksdagen beslutar om avskrivning av studiemedel i enlighet med vad som i motionen anförts,

5. att riksdagen beslutar om studiebidrag vid gymnasiala studier utomlands i enlighet med vad som i motionen anförts,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om prioritering av inackorderingstillägg,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om resekostnadsersättning till gymnasicelever,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om reserabatter för studerande,

9. att riksdagen beslutar om en översyn av vuxenstudiestödet i enlighet med vad som i motionen anförts,

10. att riksdagen till Studiemedel m.m. för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 2 327 000 000 kr., ett i förhållande till regeringens förslag med 220 milj. kr. förhöjt belopp.

1988/89:Sf414 av Ann-Cathrine Haglund m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att studiebidrag för studier utomlands skall utgå i enlighet med CSN:s förslag,

2. att riksdagen beslutar tillföra anslaget E 3 Studiehjälp för ändamålet utlandsstudier 20 000 000 kr.,

3. att riksdagen beslutar tillföra anslaget E 4 Studiemedel m.m. 200 000 000 kr.,

4. att riksdagen beslutar att de särskilda anslagsposterna under anslaget E 5 Vuxenstudiestöd m.m., Uppsökande verksamhet på arbetsplatser samt Planering av uppsökande verksamhet och utbildning av studieorganisatörer avskaffas,

5. att riksdagen beslutar att under anslaget E 5 till särskilt vuxenstudiestöd för budgetåret 1989/90 anvisa ett reservationsanslag av 800 000 000 kr.,

6. att riksdagen beslutar att under anslaget E 5 till korttidsstudiestöd för budgetåret 1989/90 anvisa ett reservationsanslag av 162 000 000 kr.,

7. att riksdagen beslutar godkänna att 1 025 000 000 kr. av de medel som tillfaller statsverket genom vuxenutbildningsavgiften för budgetåret 1989/90 används för att finansiera anslaget E 5 Vuxenstudiestöd m.m.,

8. att riksdagen beslutar att till E 5 Vuxenstudiestöd m.m. för budgetåret 1989/90 anvisa ett reservationsanslag av 1 025 000 000 kr.,

9. att riksdagen beslutar godkänna att 54 450 000 kr. av de medel som tillfaller statsverket genom vuxenutbildningsavgiften för budgetåret 1989/90 används för att finansiera anslaget E 6 Timersättning vid vissa vuxenutbildningar,

10. att riksdagen beslutar att till E 6 Timersättning vid vissa vuxenutbildningar för budgetåret 1989/90 anvisa ett förslagsanslag av 130 153 000 kr.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:Ub834.

1988/89:Sf415 av Lola Björkquist och Charlotte Branting (båda fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om studiemedel till elever som studerar vid Marionetteatern.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:Ub769.

1988/89:Sf416 av Bengt Westerberg m.fl. (fp) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär att CSN får i uppdrag att ta fram och kostnadsberäkna ett

förslag som innebär att ferieinkomst inte skall inräknas i fribeloppet vid ansökan om studiemedel.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:Ub712.

Motion väckt under den allmänna motionstiden 1988/89 och överlämnad från utbildningsutskottet

1988/89:Ub250 av Barbro Sandberg och Sigge Godin (båda fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om teckenspråksundervisning för syskon till döva barn.

Utskottet

E 1. Centrala studiestödsnämnden

Centrala studiestödsnämnden (CSN) är central förvaltningsmyndighet för ärenden om studiesocial verksamhet. CSN är chefsmyndighet för sex studiemedelsnämnder som handlägger ärenden om studiemedel och för 24 vuxenutbildningsnämnder som har hand om ärenden om vuxenstudiestöd och bidrag till uppsökande verksamhet på arbetsplatser.

De sammanlagda kostnaderna för administrationen av vuxenstudiestöden beräknas i propositionen till 39 200 000 kr. I propositionen begärs godkännande av att ett motsvarande belopp av de medel som tillfaller statsverket genom vuxenutbildningsavgiften för budgetåret 1988/89 används för att delvis finansiera anslaget. Totalt föreslås att till anslaget E 1 anvisas ett ramanslag av 107 152 000 kr.

Utskottet har ingen erinran mot propositionens förslag i denna del.

E 2. Ersättning till vissa myndigheter för deras handläggning av studiesocialt stöd

Från anslaget bestrids kostnaderna för portoavgifter och avgifter till kronofogdemyndigheter och tingsrätter för viss kravverksamhet.

I propositionen föreslås att till anslaget E 2 för budgetåret 1988/89 skall anvisas ett förslagsanslag av 17 734 000 kr.

Utskottet biträder förslaget.

E 3. Studiehjälp m.m.

Från anslaget bestrids kostnaderna för studiehjälp.

Studiehjälpen består av studiebidrag och olika tillägg. Studiebidraget är samordnat med det allmänna barnbidraget och utgår för närvarande med 485 kr. per månad. Inackorderingstillägg utgår till elever som måste bo inackorderade på studieorten med 810–1 630 kr. per månad. Extra tillägg utgår efter en ekonomisk prövning med 220–660 kr. per månad. Elever som är berättigade till studiehjälp har även möjlighet att få studielån.

Ersättning för kostnader för gymnasieelevers resor till och från skolan utges till länstrafikbolagen som har ansvaret för resorna.

I propositionen framhålls att regeringen i särskilda direktiv den 9 juni 1988

uppdragit åt CSN att prioritera förändringar av studiehjälpssystemet för budgetperioden 1990/91–1992/93. På grund härav bör större omläggningar av regelsystemet övervägas först när resultatet av nämndens fördjupade analys inom detta område föreligger. Enligt propositionen är det dock uppenbart att inackorderingstillägget inte är tillräckligt stort, varför det bör höjas betydligt mer än vad som motiveras enbart av prisomräkning. Inackorderingstillägget föreslås därför höjt från den 1 juli 1989 till lägst 890 och högst 1 790 kr. per månad.

Även beträffande det extra tillägget föreslås vissa förändringar. Det ekonomiska underlaget räknas upp med 5 000 kr. vilket innebär att maximalt tillägg beviljas vid årsinkomster under 60 000 kr. och att rätten till tillägg upphör om inkomsten överstiger 100 000 kr. I de fall eleven har en från föräldrarna fristående ekonomi skall hänsyn inte längre tas till föräldrarnas ekonomi. Vidare skall någon prövning av makes ekonomi inte längre ske vid beviljande av extra tillägg och studielån.

I motion Sf401 av Lars Werner m.fl. (yrkande 1 delvis) begärs att en utredning tillsätts som skall lägga fram förslag om förbättrade ekonomiska villkor för gymnasieelever.

Såsom ovan nämnts har CSN fått i uppdrag av regeringen att prioritera förändringar av studiehjälpen. Utskottet anser därför inte att det nu föreligger något behov av någon ytterligare utredning på området utan resultatet av CSN:s uppdrag bör avvaktas. Utskottet avstyrker därför bifall till motion Sf401 yrkande 1 i motsvarande del.

Ann-Cathrine Haglund m.fl. anför i motion Sf413 att motionärerna delar uppfattningen att inackorderingstillägget måste höjas. De anser emellertid inte att uppräknningen är tillräcklig utan ser höjningen som en etapp i en stegvis ökning och begär ett tillkännagivande härom (yrkande 6).

Även i denna fråga anser utskottet att resultatet av CSN:s uppdrag bör avvaktas och motionsyrkandet bör därför inte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Ulf Melin och Hans Dau begär i motion Sf406 ett tillkännagivande av att elever som deltar i verksamhet vid de regionala idrottsgymnasierna i Eksjö, Jönköping och Vetlanda skall erhålla inackorderingstillägg.

Antalet platser vid idrottsgymnasier bestäms av regeringen. För nästa läsår föreslås en utvidgning till 700 platser. Det ankommer därefter på skolöverstyrelsen (SÖ) att i samråd med riksidrottsförbundet besluta om vilka idrottsgrenar och kommuner som skall omfattas av verksamheten. Elever som måste vara inackorderade vid utbildning på idrottsgymnasier erhåller inackorderingstillägg. Vid sidan av idrottsgymnasierna har genom kommunala initiativ tillskapats s.k. regionala idrottsgymnasier där elever från det egna och angränsande län erbjuds möjlighet till idrottsträning. Denna är förlagd utanför den egentliga gymnasieundervisningen och sker således på fritiden. Eftersom de regionala idrottsgymnasierna inte är sanktionerade av regeringen och SÖ, har elever som sökt sig till dessa gymnasier vägrats inackorderingstillägg efter det att CSN år 1986 övertog prövningen från kommunerna av rätten till sådana tillägg.

Av propositionen (bil. 10 s. 100) framgår att SÖ avser att återkomma i nästa års anslagsframställning med den analys av bl.a. de s.k. regionala

idrottsgymnasierna som verket för närvarande arbetar med. Utskottet anser att resultatet av denna analys bör avvaktas och avstyrker bifall till motion Sf406.

I propositionen erinras om att CSN i samråd med Svenska kommunförbundet, Landstingsförbundet samt Svenska lokaltrafikföreningen förbereder en försöksverksamhet när det gäller ersättningar för gymnasieelevernas resor. En av de viktigare frågorna i försöksverksamheten är enligt propositionen att undersöka om den nuvarande sexkilometersgränsen kan avskaffas. Denna uppfattning delas av motionärerna i motion Sf413 av Ann-Cathrine Haglund m.fl. som dock anser det nödvändigt att då också ta hänsyn till de förhållanden som råder och den gräns som tillämpas inom grundskolan. Inte minst viktigt är det enligt motionärerna att observera de stora avvikelser som finns mellan storstäder och glesbygd och att en åtgärd som kan vara lönsam i Stockholm kan få stora ekonomiska konsekvenser i mindre glesbygdskommuner. Motionärerna begär (yrkande 7) ett tillkännagivande härom.

Utskottet utgår från att den fråga motionärerna tagit upp kommer att bli belyst i försöksverksamheten. Utskottet anser därför att det finns skäl att avvakta denna verksamhet och att motion Sf413 yrkande 7 inte behöver föranleda någon riksdagens åtgärd.

Studiehjälp för studier i ett land utanför Norden kan endast beviljas svensk medborgare om studierna inte med lika stor fördel kan bedrivas vid svensk läroanstalt. För studier vars allmänna inriktning motsvarar svensk gymnasieskola beviljas i enlighet härmed inte studiehjälp. Om den studerandes föräldrar är bosatta utomlands beviljas dock studiehjälp för gymnasiala studier i det land där föräldrarna bor.

Frågan om rätten till studiebidrag vid studier utomlands tas upp i fyra motioner. I motion Sf402 av Carl Bildt m.fl. begärs ett tillkännagivande om att studiebidrag bör kunna utgå för studier utomlands under ett år medan i motionerna Sf404 yrkande 6 av Barbro Sandberg m.fl. och Sf413 yrkande 5 och Sf414 yrkandena 1 och 2 av Ann-Cathrine Haglund m.fl. begärs beslut i frågan och att medel härför bör anslås med, enligt motion Sf404, 15 milj. kr. och, enligt motion Sf414, 20 milj. kr.

CSN föreslog i sin anslagsframställning för budgetåret 1988/89 att studiebidrag skulle kunna utgå för ett års studier på gymnasial nivå utomlands även om motsvarande utbildning finns i Sverige. Detta skulle till en början gälla alla elever som studerade utomlands via de organisationer som arrangerar utbyte med utländska skolor och som med konsumentverket undertecknat "Överenskommelse om Internationella ungdomsutbyten". Enligt CSN borde även studerande som reser utomlands för studier på annat sätt kunna beviljas studiebidrag om den studerande kunde visa att utbildningen hade godtagbar kvalitet.

När utskottet vid föregående riksmöte prövade frågan om rätt till studiehjälp utomlands förklarade sig utskottet i och för sig positivt till att studiehjälp kunde utgå under något års gymnasiestudier utomlands. I likhet med vad departementschefen uttalade i budgetpropositionen 1987/88:100 ansåg utskottet dock att en utökning av möjligheterna att erhålla studiebidrag för studier utomlands då inte kunde genomföras av statsfinansiella skäl. Utskottet anser sig nu böra vidhålla denna inställning, men vill erinra om att

frågan ryms inom CSN:s ovannämnda uppdrag att prioritera studiehjälpen. Det finns därvid enligt utskottets uppfattning anledning att närmare överväga effekterna av den gränsdragning inom studiehjälpen som gjorts i motionerna, dvs. om endast studiebidrag skall kunna utgå vid utlandsstudier eller om även studiehjälpens olika tillägg och studielån skall kunna utgå. Med det anförda avstyrker utskottet bifall till motionerna Sf402, Sf404 yrkande 6, Sf413 yrkande 5 och Sf414 yrkandena 1 och 2.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till medelsanvisning till anslaget Studiehjälp m.m.

E 4. Studiemedel m.m.

Från anslaget betalas utgifter för studiebidrag enligt 4 kap. studiestödslagen och studielån enligt 4 och 7 kap. studiestödslagen. Under anslaget skall fr.o.m. nästa budgetår också anvisas medel för sådana kostnader för avskrivning och inlösen av äldre statsgaranterade studielån som för innevarande budgetår anslagits under E 7. Kostnader för avskrivning och inlösen av vissa studielån med statlig kreditgaranti.

Studiemedel enligt 4 kap. studiestödslagen utgår till högskolestuderande och till studerande över 20 år i gymnasieskolan och består av en bidragsdel och en lånedel. Fr.o.m. den 1 januari 1989 gäller delvis nya regler om tilldelning och återbetalning av studiemedel (prop. 1987/88:116. SfU 26. rskr. 328–329). Studiemedel vid heltidsstudier utgår numera med 170 % av basbeloppet per läsår, varav studiebidraget utgår med 50 % av basbeloppet. Studiemedel utgår efter en prövning av den studerandes inkomst. Prövningen för den som studerar heltid under fem månader per kalenderhalvår medför att studiemedlen reduceras med 50 % av den del av inkomsten som under första halvåret överstiger 40 % av basbeloppet och under andra kalenderhalvåret 55 % av basbeloppet (fribelegg). Vid heltidsstudier under kortare tid och vid deltidstudier är reduktionsreglerna gynnsammare. Reduktionen av studiemedel avser i första hand bidraget och därefter lånedelen. Med inkomst avses sammanräknad inkomst vid taxering till statlig inkomstskatt.

I ett flertal motioner återkommer förslag till förändringar av studiemedelsystemet som framfördes redan vid riksdagsbehandlingen av proposition 1987/88:116.

I motion Sf409 av Rune Backlund m.fl. begärs förslag om ett nytt studiestödssystem som innebär att en skattepliktig studielön skall utgå med 100 % av basbeloppet. Studielönen bör kompletteras med statsgaranterade lån på 80 % av basbeloppet, slopad inkomstprövning och avdragsgilla litteraturkostnader. Även Lars Werner m.fl. förordar i motion Sf401 att ett system med studielön införs på lite längre sikt. Som ett första steg kan enligt motionärerna ett friår på högskolan införas, under vilket studiemedlen helt utgår som bidrag om kraven på en studieprestation om 24 poäng under detta år är uppfyllt. Motionärerna begär (yrkande 1 delvis) en utredning av förutsättningarna att införa studielön i enlighet med det anförda.

Motioner av motsvarande slag prövades som nämnts av riksdagen vid behandlingen av proposition 1987/88:116 varvid riksdagen på förslag av

utskottet biföll regeringens förslag om ett reformerat studiemedelssystem som numera trätt i kraft. Utskottet ansåg sig då, mot bakgrund av den kostnadsökning med ca 300 milj. kr. som regeringens förslag innebar, inte kunna medverka till att ytterligare öka statens kostnader genom att införa studielön i enlighet med motionsyrkandena.

Utskottet vidhåller denna inställning och föreslår att riksdagen avslår motionerna Sf409 och Sf401 yrkande 1 i motsvarande del.

Tre motioner berör reglerna för inkomstprövning. I motion Sf401 av Lars Werner m.fl. yrkande 2 begärs ett beslut av riksdagen att ferieinkomsten under juni–augusti inte skall påverka studiemedlens storlek medan Ann-Cathrine Haglund m.fl. i motion Sf413 yrkande 1 begär beslut om en höjning av fribeloppet med 10 procentenheter per kalenderhalvår. I den senare motionen begärs också ett tillkännagivande om att inkomstprövningen – och också den inkomstrelaterade återbetalningen av studiemedel – skall ske i förhållande till den studerandes taxerade inkomst (yrkande 2). Bengt Westerberg m.fl. begär i motion Sf416 att CSN skall få i uppdrag att ta fram och kostnadsberäkna ett förslag om att ferieinkomst inte skall inräknas i fribeloppet vid inkomstprövningen.

Även motionsyrkanden av detta slag avslogs av riksdagen på förslag av utskottet vid behandlingen av proposition 1987/88:116. Reglerna för inkomstprövning hade dessförinnan varit föremål för analys av studiestödsutredningen som inte föreslog någon ändring i gällande system. Utskottet vill erinra om att genom den högre fribeloppsgräns som gäller vid studier under andra kalenderhalvåret har hänsyn tagits till att ferieinkomster till största delen tjänas in under juli–augusti. De nuvarande schabloniserade reglerna är också administrativt hanterliga, medan ett system där man helt bortser från ferieinkomster förutsätter en ingående prövning i varje enskilt fall av under vilken tidsperiod inkomsten tjänats in. Innevarande års fribeloppsgränser, 11 160 kr. under vårterminen (5 månader) och 19 530 kr. under höstterminen (4,5 månader) sedan hänsyn tagits till schablonavdraget 3 000 kr. vid inkomst av tjänst, ger också enligt utskottets uppfattning ett betydande utrymme såväl för ferieinkomster som inkomster under terminerna. Utskottet kan på grund av det anförda inte tillstyrka förslagen i motionerna Sf401 yrkande 2, Sf413 yrkande 1 eller Sf416 om ändrade inkomstprövningsregler.

Även förslaget i motion Sf413 yrkande 2 om ändrat inkomstbegrepp avstyrks av utskottet, eftersom en prövning som utgår från taxerad inkomst, där inkomsten kan ha reducerats genom avdrag för underskott, inte uppfyller kraven på rättvisa mellan olika kategorier studerande.

Ett villkor för att en utbildning skall berättiga till statligt studiestöd är att utbildningen är statlig, statsunderstödd eller står under statlig tillsyn. Det ankommer på regeringen att besluta om vid vilka utbildningar eleverna kan uppbära studiestöd, och utbildningarna i fråga återfinns i förteckningar som bilagts studiestödsförordningen.

I tre motioner begärs tillkännagivande av att elever som genomgår vissa utbildningar skall erhålla studiemedel. De elever det gäller är enligt motion Sf407 av Karl-Göran Björnsmark elever vid Påhlmans Handelsinstitut, enligt motion Sf411 av Ylva Annerstedt elever vid Skillebyholmsskolan och enligt motion Sf415 av Lola Björkquist och Charlotte Branting elever vid Marionetteatern.

Utskottet anser att det måste ankomma på regeringen att efter ansökan från vederbörande utbildningsanordnare pröva förutsättningarna för rätt till studiemedel för de nämnda eleverna. Motionerna Sf407, Sf411 och Sf415 bör därför avslås av riksdagen.

De nya återbetalningsreglerna för studielånen är inkomstrelaterade. Återbetalningen av studiemedlen påbörjas tidigast sex månader efter det att studierna avslutats och sker med ett årligt belopp om 4 % av den återbetalningsskyldiges sammanräknade inkomst enligt taxeringen för statlig inkomstskatt året före återbetalningsåret. Särskilda återbetalningsregler gäller för låntagare som är bosatta utomlands eller är sjömän. Ränta för studielånet fastställs för varje år av regeringen. Hänsyn tas därvid till avdrags effekterna i skattesystemet och ett mindre påslag för administrationskostnader görs.

Liksom tidigare finns möjlighet att i vissa fall få uppskov med återbetalningen. Studieskulden skrivs av vid dödsfall och vid 65 års ålder. Den som har studielån från studier på grundskole- eller gymnasial nivå kan få en del av lånen avskrivna om han eller hon också uppburit lån för minst tre terminers studier på eftergymnasial nivå. Avskrivning medges därvid med högst en tredjedel av studielånet per termin och får avse högst tre terminer.

Ann-Cathrine Haglund m. fl. begär i motion Sf413 yrkande 4 ett beslut om att studieskulder skall avskrivas med 6 % av basbeloppet per termin för gymnasiala studier och med samma belopp för uppnådda 20 poäng vid postgymnasiala studier. Rätten till avskrivning bör gälla för den som uppburit studiemedel för minst sex terminers heltidsstudier. För den som avlägger doktorsexamen bör skulden avskrivas med en summa motsvarande ett basbelopp.

Även denna fråga prövades av riksdagen vid behandlingen av proposition 1987/88:116. Utskottet konstaterade då att förslaget innebar en subvention för den som genomgått längre utbildning oavsett vederbörandes betalningsförmåga. Utskottet som ansåg att det saknades skäl att införa en sådan subventionering avstyrkte bifall till ett motionsyrkande i frågan och riksdagen följde utskottet. Utskottet anser att riksdagen bör vidhålla sin tidigare inställning och avstyrker bifall till motion Sf413 yrkande 4.

I motion Sf413 yrkande 3 begär motionärerna också ett tillkännagivande om att bankerna bör få tillfälle att erbjuda sina tjänster vid hanteringen av studielånen. Härigenom skulle man få underlag för en bedömning av om bankernas medverkan kan medföra fördelar för de studerande och också konkurrenskraft i förhållande till riksgäldskontorets medelshantering.

När ett motionsyrkande i samma syfte behandlades i anslutning till behandlingen av proposition 1988/89:116 framhöll utskottet att studiemedelskommittén förutsättningslöst prövat olika alternativ för medelshantering och då funnit att riksgäldskontoret kan sköta upplåningen till en lägre kostnad än vad bankerna kan. En av anledningarna härtill var att staten som långivare inte är förknippad med någon kreditrisk. Utskottet hade inte någon annan uppfattning i frågan och tillstyrkte propositionens förslag om att riksgäldskontoret skulle svara för upplåningen av medel för studielångivningen. Detta blev också riksdagens beslut. Någon anledning till ändring av beslutet finns inte enligt utskottet, varför även yrkande 3 i motion Sf413 bör avslås.

I motion Sf414 av Ann-Cathrine Haglund m.fl. beräknar motionärerna de budgetmässiga effekterna av sina förslag om ändringar i studiemedelssystemet till 200 milj. kr. De begär därför i yrkande 3 att det av regeringen föreslagna anslaget till studiemedel m.m. skall höjas med motsvarande belopp. I motion Sf413 av samma motionärer begärs i yrkande 10 att anslaget skall bestämmas till 2 327 milj. kr.

Utskottet, som ovan avstyrkt bifall till motionärernas förslag på studiemedelsområdet tillstyrker regeringens förslag till medelsanvisning under anslaget Studiemedel m.m. och avstyrker bifall till motionerna Sf413 yrkande 3 och Sf414 yrkande 10.

Utskottet behandlar slutligen under detta avsnitt motion Sf410 av Sigge Godin. Motionären erinrar om att frågan om ett administrativt samarbete mellan högskolan och studiestödsorganisationen länge varit aktuell för CSN. Enligt motionären bör det finnas administrativa och organisatoriska samband i ett flertal uppräknade funktioner, men ännu har inte någon mer omfattande samverkan/samordning kommit till stånd mellan högskolan och studiestödsmyndigheterna i den löpande utbildningsadministrationen. Motionären ger en rad exempel på hur en bättre samordning skulle kunna genomföras som skulle ge vinster även på studiemedelssidan. Den i motionen skisserade samordningen ger, enligt motionären, självklart ett antal arbetstillfällen till Sundsvall, där det finns tillgång till kvalificerad datapersonal. CSN har därför goda möjligheter att åta sig att utveckla en bättre samordning inom den studiesociala sektorn. Motionären begär ett tillkännagivande av vad som i motionen anförts beträffande dels besparingar och rationaliseringar inom studiemedelssektorn (yrkande 1), dels Västernorrlands läns behov av sysselsättningsstillfällen (yrkande 2) och dels CSN:s förutsättningar att samordna den studiesociala administrationen (yrkande 3).

Utskottet vill erinra om att CSN under flera år arbetat med rationaliserings- och effektivitetsprogram med goda resultat. Det studiesociala informationssystemet (STIS) innehåller den mest aktuella och fullständiga informationen om studerande på olika utbildningsnivåer i landet. CSN har också inlett ett samarbete med såväl högskole- som övriga skolmyndigheter för att myndigheterna skall kunna dra gemensamma fördelar av registret. I samband med att CSN övertog studiehjälpshanteringen från kommuner och landsting övertog CSN också en hel del av den statistikinmatning som legat på kommunerna. Utskottet vill också framhålla att i de särskilda direktiv som CSN fått om att prioritera studiehjälpshanteringen har frågorna kring samarbetet på utbildningsområdet när det gäller informationsinhämtning och statistikbearbetning särskilt uppmärksammats.

Med hänsyn till det anförda anser utskottet att något tillkännagivande med anledning av motion Sf410 inte är påkallat.

E 5. Vuxenstudiestöd m.m.

Under anslaget Vuxenstudiestöd m.m. bestrids förutom utgifter för särskilt vuxenstudiestöd även bidrag som utgår för uppsökande verksamhet på arbetsplatser, planering av uppsökande verksamhet och utbildning av studieorganisatörer och information om vuxenstudiestöd m.m.

Anslaget finansieras genom medel från vuxenutbildningsavgiften, som för närvarande utgör 0,27 % av den totala lönesumman. Avgiften erläggs endast i form av arbetsgivaravgift. Genom vuxenutbildningsavgiften finansieras – förutom vuxenstudiestöd och administrationen av dessa – anslaget C 7 Bidrag till viss central kursverksamhet samt till viss del anslagen C 4 Bidrag till studieförbunden m.m. och E 6 Timersättning vid vissa vuxenutbildningar. Tillgängligt utrymme under anslaget Vuxenstudiestöd m.m. för budgetåret 1988/89 beräknas i propositionen till 1 245 milj. kr.

Vuxenstudiestöd kan utgå i form av särskilt vuxenstudiestöd, korttidsstudiestöd och internatbidrag.

Det särskilda vuxenstudiestödet utgår vid längre studier till studerande på grundskole- och gymnasieskolenivå samt till studerande som genomgår yrkesteknisk högskoleutbildning. Stödet utgår med dels en bidragsdel, dels en lånedel. Bidragsdelen utgick ursprungligen efter samma beräkningsgrund till alla stödtagare, nämligen 65 % av det utbildningsbidrag som den studerande skulle ha fått vid arbetsmarknadsutbildning. Fr.o.m. budgetåret 1984/85 är dock stödet differentierat. Medlem i arbetslöshetskassa erhåller liksom tidigare ett skattepliktigt bidrag motsvarande 65 % av utbildningsbidraget. Den som har vårdnaden om barn eller är underhållsskyldig för barn erhåller dessutom barnstillägg med 0,09 % av basbeloppet per barn och dag. Till övriga studerande utgår vuxenstudiebidrag med 32,5 % av utbildningsbidraget. Barnstillägg utgår inte till denna grupp. Utöver bidragsdelen kan särskilt vuxenstudiestöd utgå i form av studielån med så stort belopp att det sammanlagda vuxenstudiestödet motsvarar vad den studerande skulle erhållit i utbildningsbidrag.

Korttidsstudiestöd och internatbidrag utgår vid kortare utbildningar såsom vissa studiecirkel och korta utbildningar vid komvux eller folkhögskola. Korttidsstudiestödet utgår med 46 kr. per timme och internatbidraget med 235 kr. per dygn.

Departementschefen beräknar att 890,5 milj. kr. kan avsättas till det särskilda vuxenstudiestödet och att härigenom ett ökat antal studerande skall få tillgång till stödet. Utrymmet för korttidsstudiestöd beräknas till 226 milj. kr. varvid en höjning av stödbeloppen föreslås, för korttidsstudiestöd till 50 kr. per timme och för internatbidraget till 250 kr. per dygn. För bidrag till uppsökande verksamhet på arbetsplatser beräknas 44 milj. kr. och för kostnader för planering m.m. av uppsökande verksamhet och utbildning av fackliga studieorganisatörer 16,5 milj. kr. Utrymmet för särskilt vuxenstudiestöd till arbetslösa beräknas till 68 milj. kr. Sammanlagt föreslås i propositionen att till anslaget Vuxenstudiestöd m.m. skall anvisas ett reservationsanslag på 1 245 000 000 kr.

Det finansiella utrymmet för vuxenstudiestöd berörs i tre motioner. I motion Sf401 av Lars Werner m.fl. yrkande 4 begärs att riksdagen beslutar höja vuxenutbildningsavgiften med 0,1 procentenheter. Härigenom skulle enligt motionärerna ges utrymme för ytterligare ca 8 000 personer att studera med särskilt vuxenstudiestöd samtidigt som resurser skulle frigöras för förbättringar för studerande på högskolenivå. Anslaget bör – vid en höjning av vuxenutbildningsavgiften – beräknas till 1 753 000 000 kr. (yrkande 3). Ann-Cathrine Haglund m.fl. begär i motion Sf414 i besparingssyfte att

utrymnet för särskilt vuxenstudiestöd skall vara oförändrat 800 milj. kr. (yrkande 5). Motionärerna motsätter sig också en höjning av korttidsstudiestödets belopp, varför utrymnet för denna stödform bör minskas till 162 milj. kr. (yrkande 6). Vidare föreslår motionärerna att anslagsposterna för uppsökande verksamhet på arbetsplatser och planering av uppsökande verksamhet m.m. avvecklas (yrkande 4) och att medel till särskilt vuxenstudiestöd skall beräknas till oförändrat 61 milj. kr. Till följd härav bör till anslaget anvisas 1 025 000 000 kr. (yrkandena 7 och 8). Besparingen på anslaget E 5, 220 milj. kr., bör enligt motionärerna i stället användas för ytterligare finansiering av anslaget C 4. Bidrag till studieförbunden. Slutligen begär Lars Leijonborg m.fl. i motion Sf403 att under anslaget skall anslås 60,5 milj. kr. mindre än vad regeringen föreslagit. Även dessa motionärer vill avveckla anslagsposterna för uppsökande verksamhet på arbetsplatser och planering av sådan verksamhet m.m. Medel för uppsökande verksamhet på arbetsplatser och i bostadsområdena bör enligt motionärerna i stället avsättas till studieförbunden (C 4.) med 10 milj. kr.

Utskottet har senast under föregående riksmöte i sitt av riksdagen godkända betänkande SfU 1987/88:20 avslagit ett motionsyrkande om en höjning av vuxenutbildningsavgiften med hänvisning till samhällsekonomin. Utskottet anser sig inte heller nu kunna förorda ett högre avgiftsuttag och avstyrker bifall till motion Sf401 yrkande 4. I samma betänkande erinrade utskottet, i anslutning till motionsyrkanden om besparingar inom vuxenstudiestödet, om att på grund av det statsfinansiella läget efter hand betydande belopp i besparingssyfte hade förts över från vuxenutbildningsmedlen till folkbildningsändamål. Utskottet motsatte sig en sådan urholkning av vuxenstudiestödet som de då aktuella motionsförslagen innebar. Av samma skäl motsätter sig utskottet nu de i motionerna Sf414 yrkandena 4-6 och motion Sf403 föreslagna överföringarna av avgiftsmedel. Den i propositionen föreslagna höjningen av korttidsstudiestödet är enligt utskottets uppfattning rimlig med hänsyn till det inkomstbortfall korttidsstuderande får vidkännas. Det är också angeläget att medel avsätts för uppsökande verksamhet på arbetsplatser och planering m.m. eftersom sådan verksamhet och planering är grundläggande för verksamheten och därför måste ske fortlöpande. Beträffande medel till särskilt vuxenstudiestöd till arbetslösa vill utskottet erinra om att i propositionen har beräknats medel härför enligt det utrymme som den för ändamålet bestämda andelen av vuxenutbildningsavgiften, 0,014 %, medger. Utskottet avstyrker med det anförda bifall till motionsyrkandena i fråga och tillstyrker regeringens förslag till medelsanvisning under anslaget E 5.

Barbro Sandberg m.fl. anser i motion Sf404 att differentieringen av det särskilda vuxenstudiestödet beroende på om den studerande är medlem av arbetslöshetskassa eller ej är onödig. Motionärerna begär i yrkande 1 ett tillkännagivande om att det inom ramen för en utredning dels bör övervägas hur man skall kunna åstadkomma en jämnare fördelning av de särskilda vuxenstudiestöden, dels bör utredas vilka konsekvenser de nuvarande reglerna fått för rekryteringen av kvinnor till vuxenutbildning. Vidare begär motionärerna i yrkande 2 att CSN skall få i uppdrag att utreda hur en reform skall kunna genomföras som medger att barntillägg utgår på lika villkor till alla studerande med särskilt vuxenstudiestöd.

I propositionen erinras om att en översyn av de särskilda vuxenstudiestöden och deras regelsystem aviserades redan i förra årets budgetproposition mot bakgrund av de förändringar som skulle vidtas inom studiemedelssystemet. Regeringen har den 2 februari i år uppdragit åt CSN att genomföra den aviserade översynen. Vid uppdragets fullgörande bör beaktas en promemoria som bilagts regeringsbeslutet och som upprättats inom utbildningsdepartementet. Enligt promemorian bör CSN vid översynen utvärdera differentieringen av stöden och belysa vilka förändringar i rekryteringsmönstret som differentieringen har åstadkommit. CSN bör också analysera om det finns skäl för att behålla möjligheten för den som inte är medlem av arbetslöshetskassa att erhålla särskilt vuxenstudiestöd. Även frågan om barntillägg bör behandlas. CSN bör ta ställning till om det skall finnas ett särskilt barntillägg inom vuxenstudiestödssystemet eller om barnfamiljernas speciella försörjningsproblem kan lösas på annat sätt.

Utskottet finner, med hänsyn till att de frågor som motionärerna tagit upp kommer att behandlas i översynen, att yrkandena 1 och 2 i motion Sf404 får anses tillgodosedda.

Ansökan om korttidsstudiestöd kan göras såväl av enskild person som kollektivt av fackliga organisationer för fördelning bland arbetstagare. Fr.o.m. år 1987 har pensionärs- och handikapporganisationer fått möjlighet att under en tvåårig försöksperiod göra kollektiv ansökan om korttidsstudiestödets internatbidrag. I propositionen föreslås att försöksperioden förlängs till utgången av år 1990 i avvaktan på den slutliga utvärdering av erfarenheterna som CSN aviserat till våren 1989.

I motion Sf404 (yrkande 3) av Barbro Sandberg m.fl. begärs att försöksverksamheten med kollektiv ansökan om internatbidrag från pensionärsorganisationerna skall avslutas. Som skäl härför anges att de begränsade resurserna för vuxenstudiestödet bör användas för att finansiera studier för personer i arbetsaktiv ålder.

Larz Johansson m.fl. begär i motion Sf412 ett tillkännagivande om att möjligheten att inge kollektiv ansökan om korttidsstudiestöd bör vidgas till att gälla även egenföretagarorganisationer såsom LRF och Småföretagens riksförbund. Detta skulle enligt motionärerna förenkla ansökningsförfarandet för personer som saknar studietradition och erfarenhet av studiestöd och underlätta för dem att delta i t.ex. internatkurser vid folkhögskola.

Frågan om rätten för pensionärsorganisationer att göra kollektiv ansökan om internatbidrag har behandlats av utskottet inför riksdagens godkännande av försöksverksamheten 1985/86 och därefter senast under föregående riksmöte (SfU 1987/88:20). Utskottet framhöll därvid att utskottet inte ville motsätta sig att även pensionärsorganisationerna fick möjlighet till kollektiv ansökan eftersom det endast var fråga om en tvåårig försöksverksamhet. Utskottet erinrade också om att någon övre åldersgräns för det dåvarande dagstudiestödet inte fanns och att det bland ålders- och förtidspensionärer fanns ett stort antal kortutbildade. Utskottet framhöll dock att med de begränsade resurser som vuxenstudiestödet har bör stödet företrädesvis utgå till dem som är i aktiv ålder.

Med hänvisning till vad utskottet tidigare anfört och då resultatet av CSN:s utvärdering av försöksverksamheten beräknas föreligga under innevarande

år biträder utskottet att försöksverksamheten förlängs till utgången av år 1990 och avstyrker bifall till motion Sf404 yrkande 3.

Även frågan om kollektiv ansökan från företagargorganisationer behandlades i utskottets betänkande SfU 1987/88:20. Utskottet erinrade då om att egenföretagare har rätt att ansöka om internatbidrag men däremot inte korttidsstudiestöd. Utskottet ansåg sig inte kunna tillstyrka en utvidgning av möjligheterna till kollektiv ansökan av internatbidrag med hänvisning till att resultatet av den ovan nämnda försöksverksamheten för handikapp- och pensionärsorganisationer borde avvaktas. Utskottet vidhåller denna inställning och avstyrker bifall till motion Sf412.

Enligt riktlinjer som riksdagen godkände i fjol (prop. 1987/88:100, SfU 1987/88:20, rskr. 216) för länsfördelningen av medel för vuxenstudiestöd och uppsökande verksamhet på arbetsplatser fördelas medlen för särskilt vuxenstudiestöd med hänsyn enbart till utbildningsstrukturen, medan medlen för korttidsstudiestöd fördelas med hänsyn till såväl utbildningsstrukturen som till förekomsten av skiftarbete. Medlen för uppsökande verksamhet fördelas med hänsyn till utbildningsstrukturen, men viss hänsyn bör också tas till glesbygdslän med stora avstånd.

Roland Sundgren m.fl. anför i motion Sf408 att medel för vuxenstudiestöd blir outnyttjade då vissa län inte förbrukat sin tilldelning samtidigt som medel saknas i andra län. En enkel metod för att få en rättvisare fördelning är att CSN skapar en form av "pott" för en senare fördelning eller omfördelning. Motionärerna begär ett tillkännagivande härom.

De problem motionärerna tar upp har sin grund i att efterfrågan på vuxenstudiestöd är betydligt större än de ekonomiska resurserna för sådana stöd. Fördelningen mellan länen måste därför ske efter vissa prioriteringsgrunder. Det finns emellertid inget som hindrar CSN att reservera medel för en senare fördelning eller göra en omfördelning av medel som inte förbrukats, och utskottet förutsätter att CSN prövar lämpligheten härav. Utskottet anser på grund härav att något tillkännagivande med anledning av motion Sf408 inte är påkallat.

Utskottet behandlar slutligen under detta avsnitt två motionsyrkanden om en översyn av vuxenstudiestödet.

I motion Sf405 av Berit Oscarsson m.fl. tar motionärerna upp olika förhållanden inom vuxenstudiestödet som begränsar möjligheterna för alla som behöver vuxenutbildning att få vuxenstudiestöd och som motiverar en översyn av vuxenstudiestödet. Motionärerna pekar på att vuxenutbildningsavgiften numera används för att finansiera även andra ändamål. De anser att hela avgiften bör användas för sitt ursprungliga ändamål och att i en finansieringsdiskussion även bör aktualiseras frågan om en avgift från egenföretagare, som i dag har möjlighet att utnyttja vissa av stöden. Även det särskilda vuxenstudiestödet till arbetslösa bör ses över men det kan ifrågasättas om ett generellt stöd behövs i rådande arbetsmarknadsläge. Korttidsstudiestödets nivå utgör också ett problem på grund av att inkomstbortfallet inte täcks. Ett annat problem är detaljregleringen av stödets användning. Motionärerna anser att den översyn som aviserats av det särskilda vuxenstudiestödet har ett alltför begränsat perspektiv och att man i stället bör försöka nå en helhetssyn för vuxenstudiestödsområdet. Motionä-

terna begär ett tillkännagivande av vad som anförts om behovet av en översyn av samtliga vuxenstudiestöd.

Även motionärerna i motion Sf413 av Ann-Cathrine Haglund m.fl. anser att en översyn av vuxenstudiestödet bör företas men från andra utgångspunkter. De framhåller att korttidsstudiestödet och den uppsökande verksamheten främst är inriktad på att tillgodose de fackliga organisationernas behov av att utbilda sina medlemmar i fackliga frågor, men också behov av att utbilda sina förtroendevalda. Den egentliga målgruppen för stödet, personer som har kort grundutbildning och besvärliga arbetsförhållanden, nås enligt motionärerna ej av stödet. Riksdagen bör därför (yrkande 9) besluta om en översyn av korttidsstudiestödet i syfte att bättre ge den primära målgruppen den utbildning de behöver. Motionärerna ifrågasätter också vuxenutbildningsavgifternas lämplighet som instrument för finansiering av verksamheten och anser att även denna fråga bör bli föremål för en bredare översyn.

Utskottet vill i anslutning till vad som anförts i motion Sf413 erinra om de uttalanden som gjordes i föregående års budgetproposition. I denna framhölls att målen för korttidsstudiestöden låg fast och att stöden med prioritet skulle ges till sökande med kort tidigare utbildning och stort behov av utbildning och stöd. Förutom kort utbildning skulle svåra arbetsförhållanden vara de viktigaste kriterierna. Vidare framhölls att korttidsstudiestöden i större utsträckning borde kunna beviljas för grundläggande studier i allmänna ämnen, typ svenska, engelska, matematik och samhällskunskap. Rena funktionsutbildningar borde enligt propositionen i första hand finansieras med andra medel än vuxenstudiestöd. Utskottet instämde i vad som anförts i propositionen om prioritetsgrunderna för korttidsstudiestödet (se SfU 1988/89:20). Någon utredning med den inriktning som begärts i motion Sf413 yrkande 9 är därför enligt utskottets uppfattning inte påkallad.

Utskottet anser däremot att de frågeställningar som tagits upp i motion Sf405 är värda beaktande. Sedan vuxenstudiestödet beslöts år 1975 har någon bredare översyn inte företagits och de förhållanden som reformen då grundades på eller som senare föranlett förändringar av vuxenstudiestödssystemet kan ha förändrats under den tid som gått. I tidigare försöksverksamheter och i utredningar som avsett begränsade delar av stödet har också tagits fram en rad förslag som har visat på olika behov av förändring av vuxenstudiestödet. Utskottet anser därför att det kan finnas skäl för regeringen att vidga översynen av det särskilda vuxenstudiestödet till att avse även andra delar av vuxenstudiestödet. I arbetet med en sådan översyn är det enligt utskottets uppfattning viktigt att man tar till vara de kunskaper och erfarenheter på området som finns hos arbetsmarknadens parter.

Vad utskottet anfört om en översyn bör riksdagen som mening ge regeringen till känna med anledning av motion Sf405.

E 6. Timersättning vid vissa vuxenutbildningar

Från förevarande anslag bestrids utgifter för timersättning för deltagare i grundutbildning för vuxna och vuxenutbildning för psykiskt utvecklingsstörda samt vid grundläggande svenskundervisning för invandrare. Stödet utgår med 46 kr. per timme till den som förlorar arbetsinkomst, ersättning från

arbetslöshetskassa eller kontant arbetsmarknadsstöd på grund av deltagande i utbildningen. Till övriga studerande utgår stödet med 13 kr. per timme.

I propositionen föreslås att en ny anslagspost införs under anslaget E 6 för att täcka utgifter för ett studiesocialt stöd till föräldrar till döva eller gravt hörselskadade barn som vill delta i kurser i teckenspråk. Stödet bör kunna utgå i stort sett efter den modell som gäller korttidsstudiestöd och internatbidrag. Avsikten är att CSN skall få i uppdrag att i samråd med skolöverstyrelsen utarbeta ett förslag till stödets slutliga utformning. Kostnaderna för stödet i fråga beräknas till 3 200 000 kr, vilket under ett år ger utrymme för ca 300 föräldrar att delta i 15 dagars teckenspråksutbildning.

Vidare föreslås i propositionen att den högre timersättningen höjs till 50 kr. per timme. Den del av kostnaderna under anslaget som skall finansieras genom vuxenutbildningsavgiften beräknas i propositionen till 55 050 000 kr. och det totala anslagsbehovet till 132 753 000 kr.

Barbro Sandberg och Sigge Godin anför i motion Ub250 att även möjligheten för syskon till döva eller gravt hörselskadade barn att delta i teckenspråksundervisning bör prövas i CSN:s arbete med stödets slutliga utformning, och de begär ett tillkännagivande härom till regeringen.

De resurser som föreslås för studiestöd vid teckenspråksundervisning är beräknade för att täcka inkomstbortfall och inackorderingsavgift för föräldrar som deltar i undervisningen. En utvidgning av rätten till ersättning till andra familjemedlemmar innebär att ytterligare resurser måste avsättas under anslagsposten för att undvika en prioritering mellan sökandena till stöden. Utskottet är nu inte berett medverka härtill och avstyrker bifall till motion Ub250.

I motion Sf414 av Ann-Cathrine Haglund m.fl. (yrkandena 9 och 10) begärs till följd av att motionärerna förordar en oförändrad timersättning att 54 450 000 kr. av vuxenutbildningsmedel skall användas för att finansiera anslaget och att anslaget skall beräknas till 130 153 000 kr.

Utskottet har ovan tillstyrkt en höjning av korttidsstudiestödet till 50 kr. per timme, och utskottet anser i konsekvens härmed att en motsvarande höjning bör ske av den högre timersättningen vid vissa vuxenutbildningar. Utskottet tillstyrker därför propositionens förslag till medelsanvisning under anslaget E 6 och avstyrker bifall till motion Sf414 yrkandena 9 och 10.

E 7. Bidrag till vissa studiesociala ändamål

Från anslaget bestrids kostnader för bidrag till hälso- och sjukvård för studerande. Tillsynen över studerandehälsovården utövas av universitets- och högskoleämbetet (UHÄ). Vidare bestrids från anslaget stöd till produktion av studielitteratur för högskolestuderande som är synskadade, rörelsehindrade eller dyslektiker. Detta bidrag disponeras av talboks- och punktskriftsbiblioteket (TPB). Slutligen bestrids från anslaget bidrag för reserabatter till studerande. Medlen härför disponeras av CSN.

För bidrag till studerandehälsovård har i propositionen beräknats ett medelsbehov av 9 004 000 kr. Bidraget till TPB för studielitteratur har beräknats till 10 783 000 kr. och bidraget till reserabatter för studerande till 84 800 000 kr. Till anslaget E 7 föreslås i enlighet härmed anvisat ett förslagsanslag på 104 587 000 kr.

I motion Sf404 av Barbro Sandberg m.fl. yrkande 5 begärs att ytterligare 200 000 kr. skall anvisas under anslaget som bidrag till studerandehälsovård. Motionärerna framhåller att inom ramen för studerandehälsovården erbjuds de studerande medicinsk och psykiatrisk hjälp särskilt anpassad till deras behov och att detta motiverar en uppräknings av anslaget.

Utskottet vill till att börja med erinra om att en särskild utredare nyligen tillkallats för att utreda konsekvenserna av ett eventuellt avskaffande av kårobligatoriet m.m. (dir. 1989:8). Utredaren bör visa hur de studerandes behov av bl.a. hälsovård, kurativa insatser och motionsidrott tillgodoses och även klarlägga ekonomiska förhållanden inkl. ekonomiskt stöd från stat, landsting och kommuner. När det gäller studerandehälsovården skall utredaren analysera och lämna förslag till hur denna verksamhet lämpligen kan organiseras.

De riktlinjer för studerandehälsovården som för närvarande gäller (prop. 1982/83:129, SfU 25, rskr. 386) innebär att tyngdpunkten bör ligga på förebyggande, sociala och kurativa insatser. De studerandes behov av somatisk och psykiatrisk vård bör huvudsakligen tillgodoses inom ramen för den offentliga hälso- och sjukvården. När riktlinjerna antogs förutsattes att såväl de studerande som landstingskommunerna och kommunerna skulle ge bidrag till verksamheten.

Propositionens förslag innebär att statens bidrag räknats upp med 4 % vilket är en något högre löne- och prisomräkning än vad som är normalt för liknande anslag till vilka staten ger bidrag. Skäl för en ytterligare uppräknings av bidraget föreligger inte enligt utskottets uppfattning. Utskottet tillstyrker propositionens förslag till medelsanvisning under anslaget E 7 och avstyrker bifall till motion Sf404 yrkande 5.

I motion Sf413 yrkande 8 tar Ann-Cathrine Haglund m.fl. upp vissa frågor om reserabatter till studerande. Motionärerna påpekar att i områden där järnvägsförbindelserna är dåliga och busstrafik i SJ:s regi saknas blir de studerande i huvudsak utestängda från förmånen av reserabatt. CSN bör därför få medel för att i första hand kunna göra avtal med länstrafikbolag i dessa områden. Även avtal med Linjeflyg/SAS bör övervägas när avstånden är långa och alternativ trafik inte finns. Motionärerna begär ett tillkännagivande härom till regeringen.

Enligt vad utskottet erfarit verkar CSN för att åtgärda de problem motionärerna tagit upp och förhandlingar pågår om avtal med vissa trafikbolag. Något tillkännagivande med anledning av motion Sf413 yrkande 8 anser utskottet därför inte påkallat.

Utskottet har ingen erinran mot de delar av propositionen som inte berörts ovan.

Hemställan

Utskottet hemställer

Centrala studiestödsnämnden

1. att riksdagen godkänner att 39 200 000 kr. av de medel som tillfaller statsverket genom vuxenutbildningsavgiften för budgetåret 1989/90 används för att delvis finansiera anslaget Centrala studiestödsnämnden m.m.,

2. att riksdagen till *Centrala studiestödsnämnden m.m.* för budgetåret 1989/90 anvisar ett ramanslag på 107 152 000 kr.,

1988/89:SfU15

Ersättning till vissa myndigheter för deras handläggning av studiesocialt stöd

3. att riksdagen till *Ersättning till vissa myndigheter för deras handläggning av studiesocialt stöd* för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 17 734 000 kr.,

Studiehjälp m.m.

4. beträffande *utredning om bättre villkor för gymnasieelever* att riksdagen avslår motion 1988/89:Sf401 yrkande 1 i motsvarande del,

5. beträffande *inackorderingstillägg* att riksdagen avslår motion 1988/89:Sf413 yrkande 6,

6. beträffande *inackorderingstillägg vid regionala idrottsgymnasier* att riksdagen avslår motion 1988/89:Sf406,

7. beträffande *gymnasieelevers resor* att riksdagen avslår motion 1988/89:Sf413 yrkande 7,

8. beträffande *studiebidrag vid utlandsstudier och anslag till studiehjälp m.m.* att riksdagen med bifall till propositionen och med avslag på motionerna 1988/89:Sf402, 1988/89:Sf404 yrkande 6, 1988/89:Sf413 yrkande 5 och 1988/89:Sf414 yrkandena 1 och 2 till *Studiehjälp m.m.* för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 2 030 400 000 kr.,

Studiemedel

9. beträffande *studielån* att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Sf401 yrkande 1 i motsvarande del och 1988/89:Sf409,

10. beträffande *inkomstprövning* att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Sf401 yrkande 2, 1988/89:Sf413 yrkande 1 och 1988/89:Sf416,

11. beträffande *inkomstbegreppet* att riksdagen avslår motion 1988/89:Sf413 yrkande 2,

12. beträffande *studiemedel vid vissa utbildningar* att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Sf407, 1988/89:Sf411 och 1988/89:Sf415,

13. beträffande *avskrivning av studielån* att riksdagen avslår motion 1988/89:Sf413 yrkande 4,

14. beträffande *bankernas medverkan* att riksdagen avslår motion 1988/89:Sf413 yrkande 3,

15. beträffande *samordnad administration* att riksdagen avslår motion 1988/89:Sf410,

16. beträffande *anslag till studiemedel m.m.* att riksdagen med bifall till propositionen och med avslag på motionerna 1988/89:Sf413 yrkande 10 och 1988/89:Sf414 yrkande 3 till *Studiemedel m.m.* för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 2 107 000 000 kr.,

17. beträffande *höjning av vuxenutbildningsavgiften*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Sf401 yrkande 4.

18. beträffande *anslag till vuxenstudiestöd m.m.*
att riksdagen med bifall till propositionen och med avslag på motionerna 1988/89:Sf401 yrkande 3, 1988/89:Sf414 yrkandena 4-8 och 1988/89:Sf403, *dels* godkänner att 1 245 000 000 kr. av de medel som tillfaller statsverket genom vuxenutbildningsavgiften för budgetåret 1989/90 används för att finansiera anslaget Vuxenstudiestöd m.m., *dels* till Vuxenstudiestöd m.m. för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag på 1 245 000 000 kr..

19. beträffande *differentiering av särskilt vuxenstudiestöd*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Sf404 yrkandena 1 och 2.

20. beträffande *kollektiv ansökan från pensionärsorganisationer m.m.*

att riksdagen med bifall till propositionen och med avslag på motion 1988/89:Sf404 yrkande 3 godkänner vad som förordats om förlängd försöksverksamhet med friare resursutnyttjande beträffande vuxenstudiestöden och med kollektiv ansökan om internatbidrag för handikapp- och pensionärsorganisationer.

21. beträffande *kollektiv ansökan från egenföretagarorganisationer*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Sf412.

22. beträffande *länsfördelning*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Sf408.

23. beträffande *översyn av vuxenstudiestödet*
att riksdagen med avslag på motion 1988/89:Sf413 yrkande 9 och med anledning av motion 1988/89:Sf405 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

24. beträffande *lagförslagen*
att riksdagen antar de i propositionen framlagda förslagen till

1. lag om ändring i studiestödslagen (1973:349).
2. lag om ändring i lagen (1983:271) om ändrade återbetalningsvillkor för vissa äldre studielån.
3. lag om upphävande av lagen (1983:271) om ändrade återbetalningsvillkor för vissa äldre studielån.

Timersättning vid vissa vuxenutbildningar

25. beträffande *teckenspråksundervisning*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Ub250.

26. beträffande *timersättning vid vissa vuxenutbildningar*
att riksdagen med bifall till propositionen och med avslag på motion 1988/89:Sf414 yrkandena 9 och 10, *dels* godkänner att 55 050 000 kr. av de medel som tillfaller statsverket genom vuxenutbildningsavgiften för budgetåret 1989/90 används för att finansiera delar av anslaget Timersättning vid vissa vuxenutbildningar, *dels* till Timersättning vid vissa vuxenutbildningar för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 132 753 000 kr..

27. beträffande *bidrag till vissa studiesociala ändamål*

att riksdagen med bifall till propositionen och med avslag på motion 1988/89:Sf404 yrkande 5 *dels* till *Bidrag till vissa studiesociala ändamål* för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 104 587 000 kr., *dels* medger att regeringen lämnar talboks- och punktskriftsbiblioteket det beställningsbemyndigande om 3 300 000 kr. för budgetåret 1990/91 som förordats i propositionen,

28. beträffande *reserabatter till studerande*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Sf413 yrkande 8.

Stockholm den 21 mars 1989

På socialförsäkringsutskottets vägnar

Doris Håvik

Närvarande: Doris Håvik (s), Gullan Lindblad (m), Ulla Johansson (s), Karin Israelsson (c), Lena Öhrsvik (s), Margit Gennser (m), Nils-Olof Gustafsson (s), Ingegerd Elm (s), Margareta Persson (s), Hans Dau (m), Barbro Sandberg (fp), Rune Backlund (c), Margó Ingvardsson (vpk), Ragnhild Pohanka (mp), Maud Björnemalm (s), Christina Pettersson (s) och Maria Leissner (fp).

Reservationer

1. Inackorderingstillägg (mom. 5)

Gullan Lindblad, Margit Gennser och Hans Dau (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 6 som börjar med "Även i" och slutar med "riksdagens åtgärd." bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att den höjning som föreslås av inackorderingstillägget är väl motiverad. Det är emellertid angeläget att tillägget även fortsättningsvis höjs, och utskottet ser förslaget i propositionen endast som en etapp i en stegvis ökning. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 5 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

5. beträffande *inackorderingstillägg*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Sf413 yrkande 6 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

2. Inackorderingstillägg vid regionala idrottsgymnasier (mom. 6)

1988/89:SfU15

Gullan Lindblad (m), Karin Israelsson (c), Margit Gennser (m), Hans Dau (m) och Rune Backlund (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 6 börjar med "Antalet platser" och på s. 7 slutar med "sådana tillägg." bort ha följande lydelse:

De regionala idrottsgymnasierna i Eksjö, Jönköping och Vetlanda har utvecklats i samarbete med länskolnämnd, berörda kommuner och specialidrottsförbund både på regional- och riksnivå. Såväl SÖ som Sveriges riksidsrottsförbund (RF) har yttrat sig för en femårig försöksverksamhet och uttalat behovet av ekonomiskt stöd i form av inackorderingsstöd, men CSN har avslagit en framställning härom från SÖ. Den tolkning som CSN gjort av gällande bestämmelser om inackorderingstillägg har fått oacceptabla följder för berörda kommuner, och möjligheten för dessa regionala idrottsgymnasier att fortleva har kraftigt minskat. Utskottet anser att, i och med att en försöksverksamhet har inletts som fått stöd av SÖ, försöksverksamheten också bör kompletteras med en möjlighet till studiehjälp i form av inackorderingstillägg. Utskottet tillstyrker således bifall till motion Sf406.

dels att moment 6 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

6. beträffande *inackorderingstillägg vid regionala idrottsgymnasier* att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Sf406 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

3. Gymnasieelevers resor (mom. 7)

Gullan Lindblad, Margit Gennser och Hans Dau (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 7 som börjar med "Utskottet utgår" och slutar med "riksdagens åtgärd." bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening är det viktigt att man vid den försöksverksamhet som nu förbereds när det gäller ersättning för gymnasieelevers resor tar hänsyn till förhållanden i olika delar av landet och till den kilometergräns som tillämpas i grundskolan. Inte minst viktigt är att man observerar de stora olikheter som existerar mellan storstäder och glesbygd. En åtgärd som kan vara lönsam i Stockholm med väl utbyggd kollektivtrafik, kan i mindre glesbygdskommuner få stora ekonomiska konsekvenser. Utskottet tillstyrker således bifall till motion Sf413 yrkande 7.

dels att moment 7 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

7. beträffande *gymnasieelevers resor* att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Sf413 yrkande 7 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

4. Studiebidrag vid utlandsstudier och anslag till studiehjälp m.m. (mom. 8)

1988/89:SfU15

Gullan Lindblad (m), Margit Gennser (m), Hans Dau (m), Barbro Sandberg (fp) och Maria Leissner (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 7 börjar med "När utskottet" och på s. 8 slutar med "Studiehjälp m.m." bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att internationella kontakter i form av studier utomlands är viktiga. Utskottet föreslår därför som ett första steg till en ökad internationalisering att studiebidrag skall kunna utgå under ett års studier på gymnasial nivå utomlands under de förutsättningar som CSN föreslagit. Regeringen bör snarast lägga fram förslag till riksdagen så att de nya reglerna kan träda i kraft den 1 juli 1989. Utskottets förslag om studiebidrag utomlands kan beräknas kosta ca 20 milj. kr. per år varför regeringens förslag till studiehjälp m.m. bör räknas upp med motsvarande belopp.

dels att moment 8 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

8. beträffande *studiebidrag vid utlandsstudier och anslag till studiehjälp m.m.*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Sf414 yrkandena 1 och 2 och med anledning av propositionen och motionerna 1988/89:Sf402, 1988/89:Sf404 yrkande 6 och 1988/89:Sf413 yrkande 5 till *Studiehjälp m.m.* för budgetåret 1989/90. anvisar ett förslagsanslag på 2 050 400 000 kr.,

5. Studielön (mom. 9)

Karin Israelsson och Rune Backlund (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 8 börjar med "Motioner av" och på s. 9 slutar med "motsvarande del." bort ha följande lydelse:

I reservation 1 till utskottets betänkande SfU 1987/88:26 framfördes stark kritik mot regeringens förslag i proposition 1987/88:116 till nytt studiemedelssystem eftersom det viktigaste problemet – skuldskrisen – inte löstes genom förslaget. Det nya systemet medför att studieskulden, trots full återbetalning, kan växa under 20–30 år för vissa akademikergrupper om deras löneutveckling blir svag. Det gäller framför allt grupper med lång studietid och låg inkomst, t.ex. bibliotekarierna och socionomerna. Vissa grupper kommer aldrig att kunna betala tillbaka skulden. Detta beror på att i det föreslagna systemet skall 4 % av inkomsten årligen användas för amortering på studielånen medan räntan kommer att bli högre (utan avdragsrätt). Således kommer studieskulden att växa så länge som årslönen är mindre än skulden.

Utskottet anser att den enda rimliga lösningen är att införa en beskattad studielön på 100 % av basbeloppet kompletterad med statsgaranterade lån på 80 % av basbeloppet. Därutöver bör enligt utskottets mening ett återbetalningspliktigt barntillägg utgå i avvaktan på att ett generellt ekono-

miskt stöd till barnfamiljer i form av vårdnadsbidrag införs. Vidare bör såväl studielön som statsgaranterade lån utgå utan någon prövning mot egen inkomst. Utskottet förutsätter också att införandet av en beskattad studielön innebär att litteraturkostnader blir avdragsgilla. Beträffande återbetalning av det statsgaranterade lånet anser utskottet – med hänsyn till den begränsade skuldbörda som det nu förordade systemet innebär – att nuvarande inkomstrelaterade regler kan accepteras, dock med den ändringen att inkomstbegreppet skall vara taxerad inkomst.

Utskottet anser således att riksdagen bör begära ett förslag med studielön i enlighet med det anförda. Detta bör ges regeringen till känna.

dels att moment 9 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

9. beträffande *studielön*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Sf409 och med avslag på motion 1988/89:Sf401 yrkande 1 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

6. Studielön (mom. 9)

Margó Ingvardsson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 8 med "Motioner av" och slutar på s. 9 med "motsvarande del." bort ha följande lydelse:

I reservation 2 till utskottets betänkande SfU 1987/88:26 framhölls att förslaget i proposition 1987/88:166 inte löste de grundläggande problemen i studiemedelssystemet och inte heller motsvarande kommande behov. I det nya systemet har subventioner flyttats från återbetalningssidan till bidragsdelen och totalbeloppen. Därmed kvarstår problemen med den tunga skuldbördan efter studierna. Skulden blir orimligt och orättvist stor vid utbildningar som leder till yrken med lägre löneutveckling. Inför 1990-talet står högskolan dessutom inför problemet med minskade ungdomskullar och därmed ökande konkurrens med näringslivet om ungdomarna. Det långsiktiga målet för att lösa dessa problem är att införa studielön för alla som studerar på högskolan.

På kort sikt bör ett första friår införas då den studerande skall få tillgodoräkna sig studiemedlen som bidrag om en studieprestation motsvarande 24 poäng på två terminer uppnåtts. Uppfylls inte denna studieprestation omvandlas bidraget till studielön till den del det skulle utgått som studielån i gällande system.

1985 års studiemedelskommitté utredde inte de samhällliga effekterna av ett studielönesystem. En utredning bör därför tillsättas med uppgift att utreda förutsättningarna för att ersätta nuvarande studiemedelssystem med studielön och som en första etapp införa ett friår enligt den ovan angivna modellen. Det anförda bör med bifall till motion Sf401 yrkande 1 i motsvarande del ges regeringen till känna.

dels att moment 9 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

9. beträffande *studielön*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Sf401 yrkande 1 i motsvarande del och med avslag på motion 1988/89:Sf409 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

7. Inkomstprövning (mom. 10)

1988/89:SfU15

Gullan Lindblad, Margit Gennser och Hans Dau (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 9 som börjar med "Även motionsyrkanden" och slutar med "ändrade inkomstprövningsregler." bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets uppfattning bör prövningen av rätt till studiemedel mot egen inkomst på sikt upphöra. Därmed understryks att studiemedelssystemet är ett generellt system. En avskaffad inkomstprövning skulle också medföra besparingar i administrationen och underlätta hanteringen för den enskilde. Risken för att en avskaffad prövning skulle leda till att de studerande förvärvsarbetar så mycket jämsides med studierna att dessa skulle försummas är ringa, eftersom rätten till studiemedel är knuten till deltagande i undervisningen och viss studietakt. Om tillfredsställande studieresultat uppnås bör det enligt utskottets mening vara den enskildes sak att i övrigt disponera sin tid. En reform måste emellertid av kostnadsskäl genomföras successivt. Som ett första etappmål anser utskottet att fribe-
loppsgränserna bör höjas med 10 procentenheter för vardera halvåret fr.o.m. den 1 januari 1989, och regeringen bör därför snarast framlägga förslag härom. Det anförda bör ges regeringen till känna.

dels att moment 10 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

10. beträffande *inkomstprövning*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Sf413 yrkande 1 och med anledning av motionerna 1988/89:Sf401 yrkande 2 och 1988/89:Sf416 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

8. Inkomstprövning (mom. 10)

Barbro Sandberg (fp), Margó Ingvardsson (vpk), Ragnhild Pohanka (mp) och Maria Leissner (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 9 som börjar med "Även motionsyrkanden" och slutar med "ändrade inkomstprövningsregler." bort ha följande lydelse:

Eftersom studiemedel endast kan utgå under studietid bör enligt utskottets uppfattning en studerande ha möjlighet att skaffa sig inkomst under ferietid utan att detta påverkar möjligheten till studiemedel under terminerna. Regeringen bör därför låta CSN utreda hur ett system där ferieinkomsterna är undantagna från inkomstprövningen av studiemedel kan utformas och vilka ökade kostnader detta skulle medföra samt därefter återkomma till riksdagen med förslag i frågan.

dels att moment 10 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

10. beträffande *inkomstprövning*

att riksdagen med bifall till motionerna 1988/89:Sf401 yrkande 2 och 1988/89:Sf416 och med anledning av motion 1988/89:Sf413 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

9. Inkomstbegreppet (mom. 11)

1988/89:SfU15

Gullan Lindblad (m), Karin Israelsson (c), Margit Gennser (m), Hans Dau (m) och Rune Backlund (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 9 som börjar med "Även förslaget" och slutar med "kategorier studerande." bort ha följande lydelse:

Det inkomstbegrepp som tillämpas inom studiemedelssystemet, sammanräknad inkomst, innebär bl.a. att underskotts- och förlustavdrag som uppkommit t.ex. på grund av innehav av villa och rörelse ej får tillgodoräknas. Sälunda drabbas enligt utskottets mening exempelvis barnfamiljer, som ofta om möjligt väljer att bo i en egen villa, samt vissa nyetablerade egna företagare.

Även om någon absolut rättvisa ej går att uppnå i dylika sammanhang anser utskottet att taxerad inkomst bättre än sammanräknad inkomst speglar den enskildes ekonomiska situation och således bör användas som inkomstbegrepp vid prövning av såväl rätten till studiemedel som vid återbetalning av studielån. Regeringen bör snarast återkomma till riksdagen med förslag härom.

dels att moment 11 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

11. beträffande *inkomstbegreppet*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Sf413 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

10. Avskrivning av studielån (mom. 13)

Gullan Lindblad, Margit Gennser och Hans Dau (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 10 som börjar med "Ärendena" och slutar med "yrkande 4." bort ha följande lydelse:

Utskottet kan konstatera att den som under lång tid har avstått från arbetsinkomster på grund av studier har dragit på sig en extra stor skuldbörda. Det är därför motiverat att staten avskriver en del av denna skuld. Därmed främjas också rekryteringen till de mer krävande studierna, och de sociala hinder som föreligger motverkas. Rätt till avskrivning bör enligt utskottets mening gälla alla som uppburit studiemedel för minst sex terminers heltidsstudier eller deltidsstudier av motsvarande total omfattning. De sex terminerna skall kunna gälla såväl gymnasiala som postgymnasiala studier och behöver inte omfatta en sammanhängande tidsperiod. Avskrivning bör ske med 6 % av basbeloppet per termin för gymnasiala studier och med 6 % av basbeloppet per uppnådda 20 poäng för postgymnasiala studier.

I syfte att stimulera till ökad forskning anser utskottet också att en särskild avskrivning av skulden bör göras för den som avlägger doktorsexamen. Därvid bör en skuldavskrivning ske med en summa som motsvarar ett basbelopp.

Regeringen bör snarast framlägga förslag om avskrivning av studieskulden i enlighet med det anförda.

dels att moment 13 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

13. beträffande *avskrivning av studielån*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Sf413 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

11. Bankernas medverkan (mom. 14)

Gullan Lindblad (m), Margit Gennser (m), Hans Dau (m) Barbro Sandberg (fp) och Maria Leissner (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 10 som börjar med "När ett" och slutar med "bör avslås." bort ha följande lydelse:

Utskottet är inte övertygat om att en statlig studielånshantering genom riksgäldskontorets försorg är den mest effektiva modellen. Erfarenheten visar att andra lösningar ofta är mer rationella. Utskottet anser därför att bankväsendet snarast bör få tillfälle att erbjuda sina tjänster så att en bedömning kan ske om deras medverkan erbjuder fördelar för de studerande, i form av t.ex. service, och om en sådan medverkan är ekonomiskt konkurrenskraftig. Detta bör med bifall till motion Sf413 yrkande 3 ges regeringen till känna.

dels att moment 14 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

14. beträffande *bankernas medverkan*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Sf413 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

12. Anslag till studiemedel m.m. (mom. 16)

Gullan Lindblad, Margit Gennser och Hans Dau (alla m) anser – under förutsättning av bifall till reservationerna 7, 9 och 10 –

dels att den del av utskottets yttrande på s. 11 som börjar med "Utskottet som" och slutar med "yrkande 10." bort ha följande lydelse:

De förslag som lagts fram i reservationerna 7, 9 och 10 beräknas kosta 200 milj. kr. varför propositionens förslag till anslag för studiemedel m.m. bör räknas upp med motsvarande belopp.

dels att moment 16 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

16. beträffande *anslag till studiemedel m.m.*

att riksdagen med anledning av propositionen och motionerna 1988/89:Sf413 yrkande 10 och 1988/89:Sf414 yrkande 3 till *Studiemedel m.m.* för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 2 307 000 000 kr.,

13. Höjning av vuxenutbildningsavgiften (mom. 17)

Margó Ingvardsson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 13 som börjar med "Utskottet har" och slutar med "yrkande 4." bort ha följande lydelse:

För att öka möjligheterna att använda utbildning av vuxna som ett fördelningspolitiskt instrument anser utskottet det nödvändigt att öka de ekonomiska resurserna. Vuxenutbildningsavgiften bör därför ökas från nuvarande 0,27 % till 0,37 % av den totala lönesumman. Utskottet beräknar de därigenom ökade intäkterna till 508 milj. kr. Dessa medel bör användas till ett ökat antal vuxenstudiestöd för en höjning av den allmänna utbildningsnivån.

dels att moment 17 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

17. beträffande *höjning av vuxenutbildningsavgiften*
att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Sf401 yrkande 4 som
sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

14. Anslag till vuxenstudiestöd m.m. (mom. 18)

Gullan Lindblad, Margit Gennser och Hans Dau (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 13 som börjar med "I samma" och slutar med "Anslaget E 5." bort ha följande lydelse:

Utskottet delar uppfattningen i motion Sf414 att betydande besparingar bör kunna göras inom vuxenstudiestödet för att frigöra avgiftsmedel för finansiering av studieförbundens verksamhet. För särskilt vuxenstudiestöd bör endast anvisas 800 milj. kr. och för korttidsstudiestöd 162 milj. kr. Medel bör inte längre anvisas för kostnader för uppsökande verksamhet och utbildning av studieorganisatörer eftersom tidigare års insatser på dessa områden får anses tillräckliga. Till anslaget bör därför anvisas ett belopp som är 220 milj. kr lägre än som föreslagits av regeringen, eller sammanlagt 1 025 000 000 kr.

dels att moment 18 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

18. beträffande *anslag till vuxenstudiestöd m.m.*
att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Sf414 yrkandena 4-8 och med anledning av propositionen och motion 1988/89:Sf403 samt med avslag på motion 1988/89:Sf401 yrkande 3 *dels* godkänner att 1 025 000 000 kr. av de medel som tillfaller statsverket genom vuxenutbildningsavgiften för budgetåret 1989/90 används för att finansiera anslaget Vuxenstudiestöd m.m., *dels* till Vuxenstudiestöd m.m. för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag på 1 025 000 000 kr..

15. Anslag till vuxenstudiestöd m.m. (mom. 18)

Barbro Sandberg och Maria Leissner (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 13 som börjar med "I samma" och slutar med "anslaget E 5." bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets uppfattning bör de studieförbund, som bl.a. genom sina medlemsorganisationer har etablerad kontakt med de flesta arbetsplatser ha tillräckliga resurser för att utan extra statsbidrag verka på arbetsplatserna med uppsökande verksamhet m.m. Ett visst extra bidrag kan dock behövas för insatser på arbetsplatser med få medarbetare. Utskottet delar därför uppfattningen i motion Sf403 att sådana medel som enligt propositionen föreslås för planering och genomförande av uppsökande verksamhet, 60,5 milj. kr., inte bör anvisas under anslaget E 5. Vuxenstudiestöd. I stället bör 10 000 000 kr. ges till studieförbunden för uppsökande verksamhet på arbetsplatser och i bostadsområden, och förslag härom har lagts fram i motion Ub233.

Medel för Vuxenstudiestöd m.m. bör till följd av utskottets förslag ovan beräknas med 1 184 500 000 kr. 1988/89:SfU15

dels att moment 18 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

18. beträffande *anslag till vuxenstudiestöd m.m.*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Sf403 och med anledning av propositionen och motion 1988/89:Sf414 yrkandena 4–8 samt med avslag på motion 1988/89:Sf401 yrkande 3, *dels* godkänner att 1 184 500 000 kr. av de medel som tillfaller statsverket genom vuxenutbildningsavgiften för budgetåret 1989/90 används för att finansiera anslaget Vuxenstudiestöd m.m., *dels* till *Vuxenstudiestöd m.m.* för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag på 1 184 500 000 kr.,

16. Anslag till vuxenstudiestöd m.m. (mom. 18)

Margó Ingvardsson (vpk) anser – under förutsättning av bifall till reservation 13 – att moment 18 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

18. beträffande *anslag till vuxenstudiestöd m.m.*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Sf401 yrkande 3 och med anledning av propositionen samt med avslag på motionerna 1988/89:Sf414 yrkandena 4–8 och 1988/89:Sf403 *dels* godkänner att 1 753 000 000 kr. av de medel som tillfaller statsverket genom vuxenutbildningsavgiften för budgetåret 1989/90 används för att finansiera anslaget Vuxenstudiestöd m.m., *dels* till *Vuxenstudiestöd m.m.* för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag på 1 753 000 000 kr.,

17. Kollektiv ansökan från pensionärsorganisationer m.m. (mom. 20)

Gullan Lindblad (m), Karin Israelsson (c), Margit Gennser (m), Hans Dau (m), Barbro Sandberg (fp), Rune Backlund (c) och Maria Leissner (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 14 börjar med "Frågan om" och på s. 15 slutar med "yrkande 3." bort ha följande lydelse:

Utskottet anser det inte rimligt att de begränsade resurser som står till förfogande för vuxenstudiestödet används till internatbidrag för kurser som riktar sig till ålderspensionärer. Medlen skall i stället användas för att finansiera studier för personer i arbetsaktiv ålder. Pensionärer bör som alternativ för sin studieverksamhet kunna erhålla stöd från studieförbunden. Med hänsyn härtill bör försöksverksamheten vad gäller pensionärsorganisationernas rätt att kollektivt ansöka om internatbidrag upphöra och i fortsättningen endast omfatta handikapporganisationerna.

dels att moment 20 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

1988/89:SfU15

20. beträffande *kollektiv ansökan från pensionärsorganisationer m.m.*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Sf404 yrkande 3 och med avslag på propositionen i motsvarande del *dels* som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om kollektiv ansökan från pensionärsorganisationer, *dels* godkänner vad som förordats om förlängd försöksverksamhet med friare resursutnyttjande beträffande vuxenstudiestöden och med kollektiv ansökan om internatbidrag för handikapporganisationer.

18. Översyn av vuxenstudiestödet (mom. 23)

Gullan Lindblad, Margit Gennser och Hans Dau (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 16 som börjar med "Utskottet vill" och slutar med "inte påkallad." bort ha följande lydelse:

Den översyn som CSN fått i uppdrag att genomföra beträffande det särskilda vuxenstudiestödet bör enligt utskottets uppfattning även omfatta systemet med en särskild vuxenutbildningsavgift och det särskilda vuxenstudiestödet för arbetslösa. Vidare kan det ifrågasättas om reglerna för korttidsstudiestödet verkligen innebär att stödet går till den avsedda målgruppen. Utskottet anser därför att det finns anledning att se över även dessa regler. Vad utskottet anfört bör med bifall till motion Sf413 yrkande 9 ges regeringen till känna.

dels att moment 23 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

23. beträffande *översyn av vuxenstudiestödet*
att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Sf413 yrkande 9 och med avslag på motion 1988/89:Sf405 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

19. Lagförslagen (mom. 24)

Gullan Lindblad, Margit Gennser och Hans Dau (alla m) anser – under förutsättning av bifall till reservation 14 – att utskottet under moment 24 bort hemställa

24. beträffande *lagförslagen*
att riksdagen antar de i propositionen framlagda förslagen till
1. lag om ändring i studiestödslagen (1973:349) med den ändringen att 5 kap. 5 § studiestödslagen skall ha oförändrad lydelse,
2. lag om ändring i lagen (1983:271) om ändrade återbetalningsvillkor för vissa äldre studielån,
3. lag om upphävande av lagen (1983:271) om ändrade återbetalningsvillkor för vissa äldre studielån,

20. Teckenspråksundervisning (mom. 25)

1988/89:SfU15

Barbro Sandberg och Maria Leissner (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 17 som börjar med "De anser" och slutar med "motion Ub250." bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att förslaget om ett studiesocialt stöd till förälder som genomgår utbildning i teckenspråk är ett steg i rätt riktning. Man måste dock se familjen som en helhet och ge även syskon till döva eller gravt handikappade barn möjlighet att tillsammans med föräldrarna få teckenspråksutbildning. CSN bör därför vid den slutliga utformningen av stödet beakta att även syskon bör få kostnaderna för vistelsen ersatta. Vad utskottet sålunda anfört bör med bifall till motion Ub250 ges regeringen till känna.

dels att moment 25 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

25. beträffande *teckenspråksundervisning*
att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Ub250 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

21. Timersättning vid vissa vuxenutbildningar (mom. 26)

Gullan Lindblad, Margit Gennser och Hans Dau (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 17 som börjar med "Utskottet har" och slutar med "och 10." bort ha följande lydelse:

I reservation 14 har utskottet förordat att korttidsstudiestödets högre belopp skall vara oförändrat 46 kr. i timmen. I konsekvens härmed bör inte heller den högre timersättningen vid vissa vuxenutbildningar höjas. Anslaget bör därför beräknas till 130 153 000 kr. och den del som skall finansieras genom vuxenutbildningsavgiften till 54 450 000 kr.

dels att moment 26 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

26. beträffande *timersättning vid vissa vuxenutbildningar*
att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Sf414 yrkandena 9 och 10 och med anledning av propositionen *dels* godkänner att 54 450 000 kr. av de medel som tillfaller statsverket genom vuxenutbildningsavgiften för budgetåret 1989/90 används för att finansiera delar av anslaget Timersättning vid vissa vuxenutbildningar, *dels* till *Timersättning vid vissa vuxenutbildningar* för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 130 153 000 kr.,

22. Bidrag till vissa studiesociala ändamål (mom. 27)

Karin Israelsson (c), Barbro Sandberg (fp), Rune Backlund (c), Margó Ingvarsson (vpk), Ragnhild Pohanka (mp) och Maria Leissner (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 18 som börjar med "Propositionens förslag" och slutar med "yrkande 5." bort ha följande lydelse:

Den i propositionen föreslagna uppräknningen av anslaget täcker enligt utskottets uppfattning inte de kostnadsökningar som studerandehälsövrden

har. Utskottet anser därför att ytterligare 200 000 kr. bör anvisas under anslaget för bidrag till studerandehälsovården. 1988/89:SfU15

dels att moment 27 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

27. beträffande *bidrag till vissa studiesociala ändamål* att riksdagen med bifall till 1988/89:Sf404 yrkande 5 och med anledning av propositionen, *dels till Bidrag till vissa studiesociala ändamål* för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 104 787 000 kr., *dels* medger att regeringen lämnar talboks- och punktskriftsbiblioteket det beställningsbemyndigande om 3 300 000 kr. för budgetåret 1990/91 som förordats i propositionen,

23. Reserabatter till studerande (mom. 28)

Gullan Lindblad, Margit Gennser, Hans Dau (alla m) och Ragnhild Pohanka (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 18 som börjar med "Enligt vad" och slutar med "inte påkallat." bort ha följande lydelse:

Reaktionerna på det rabattsystem som införts för studerande som reser med SJ:s tåg och bussar är i huvudsak positiva. Det finns emellertid stora områden i landet där de studerande inte har möjlighet att få reserabatt på grund av att områdena är glest eller inte alls trafikerade av SJ. Utskottet anser därför att CSN måste få tillräckliga medel för att i första hand träffa avtal med länstrafikbolag som trafikerar områden där de studerande inte kan utnyttja SJ:s reserabatter. Det bör också övervägas om inte avtal skall träffas med Linjeflyg/SAS i de fall avstånden är mycket stora och alternativa kommunikationer i det närmaste är obefintliga. Vad utskottet anfört bör med bifall till motion Sf413 yrkande 8 ges regeringen till känna.

dels att moment 28 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

28. beträffande *reserabatter till studerande* att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Sf413 yrkande 8 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

Särskilda yttranden

1. Utredning om bättre villkor för gymnasieelever

Margó Ingvardsson (vpk) anför:

I motion Sf401 av Lars Werner m. fl. har begärts att en utredning tillsätts som skall lägga fram förslag om förbättrade villkor för gymnasieelever. Med hänsyn till att CSN fått i uppdrag av regeringen att prioritera förändringar inom studiehjälpen har jag anslutit mig till utskottets uppfattning att resultatet av detta uppdrag bör avvaktas och ansett att frågan om huruvida en utredning behövs, i enlighet med vad som begärts i motion Sf401, får anstå tills vidare.

2. Studielön

1988/89:SfU15

Ragnhild Pohanka (mp) anför:

I reservationerna 5 och 6 har frågan om studielön tagits upp. Miljöpartiet arbetat för närvarande med ett förslag om medborgarlön och arbetet härmed ligger i linje med förslagen om studielön. Jag avser att återkomma i frågan om studielön när partiets arbete med medborgarlön är slutfört.

3. Inkomstprövning

Karin Israelsson och Rune Backlund (båda c) anför:

Vi har i reservation 5 begärt att ett system med beskattad studielön skall införas. Med ett sådant system bortfaller behovet av särskilda inkomstprövningsregler. Vi har därför inte något yrkande om att nuvarande inkomstprövningsregler bör ändras.

4. Studiemedel vid vissa utbildningar

Gullan Lindblad, Margit Gennser och Hans Dau (alla m) anför:

Enligt gällande regler kan studiemedel utgå till privata skolor om skolan antingen har statligt stöd eller står under statlig tillsyn.

I motion 1988/89:Sf407 yrkas att studiemedel skall utgå till elever vid Pahlmans handelsinstitut.

Vi anser att motionens krav är berättigat men konstaterar att studiemedel kan utgå till berörda elever om skolan är beredd att bli ställd under statlig tillsyn. Vi avstår därför från något yrkande i frågan.

5. Studiemedel vid vissa utbildningar

Barbro Sandberg och Maria Leissner (båda fp) anför:

I motionerna Sf411 och Sf415 har begärts att studiemedel skall kunna utgå till studerande vid Skillingbyholmsskolan resp. Marionetteatern. Utbildningarna i fråga är inte statsunderstödda och står inte under statlig tillsyn. Utskottet har avstyrkt bifall till motionerna med motiveringen att det måste ankomma på regeringen att efter ansökan från vederbörande utbildningsanordnare pröva förutsättningarna för rätt till studiemedel för de nämnda eleverna.

För Skillebyholmsskolans vidkommande begärdes år 1987 hos regeringen att skolan skulle ställas under statlig tillsyn och att eleverna skulle bli studiemedelsberättigade. Denna begäran har emellertid inte bifallits av regeringen. Med hänsyn till den inriktning undervisningen vid skolan har och till att elever vid lärarutbildningen vid Rudolf Steiner-seminariet är berättigade till statliga studiemedel har vi svårt att förstå regeringens ställningstagande beträffande Skillebyholmsskolan.

Såvitt gäller den utbildning av dockteaterlever som bedrivs vid Marionetteatern har i motion Ub769 begärts att utbildningen i fråga skall

administreras av Dramatiska institutet genom att en dockteaterlinje inrättas där. Eleverna skulle då bli berättigade till statligt studiestöd. Motionen har ännu inte behandlats varför vi nu inte finner anledning till något yrkande i frågan.

1988/89:SfU15

Härigenom föreskrivs i fråga om studiestödslagen (1973: 349)¹ dels att 3 kap. 7 och 12 §§, 4 kap. 3 §, 5 kap. 5 §, 6 kap. 1, 5 och 8 §§, 9 kap. 2 och 6 §§ samt punkt 8 i övergångsbestämmelserna till lagen (1975: 359) om ändring i nämnda lag skall ha följande lydelse,

dels att det i övergångsbestämmelserna till lagen (1988: 877) om ändring i nämnda lag skall införas två nya punkter, 2 a och b, av följande lydelse.

3 kap.

7 §²

Nuvarande lydelse

Inackorderingstillägg utgår med lägst 810 och högst 1 630 kronor i månaden till studerande som behöver inackordering. Närmare föreskrifter om inackorderingstillägg meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen utser.

Föreslagen lydelse

Inackorderingstillägg utgår med lägst 890 och högst 1 790 kronor i månaden till studerande som behöver inackordering. Närmare föreskrifter om inackorderingstillägg meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen utser.

12 §³

Studielån kan beviljas studerande som är i behov av studiehjälp utöver dem som han fått med stöd av övriga bestämmelser om studiehjälp.

Vid bedömandet av behovet av studielån skall för studerande som är ogift den studerandes och hans föräldrars ekonomiska förhållanden och för studerande som är gift den studerandes och hans makes ekonomiska förhållanden beaktas.

Vid bedömandet av behovet av studielån skall för studerande som är ogift den studerandes och hans föräldrars ekonomiska förhållanden och för studerande som är gift den studerandes ekonomiska förhållanden beaktas.

¹ Lagen omtryckt 1987: 303.

² Senaste lydelse 1988: 270.

³ Senaste lydelse 1988: 877.

Om det föreligger särskilda skäl och den studerande har brutit sambandet med föräldraekonomin, får dock, från och med måna- den efter den under vilken den studerande fyller 18 år, hänsyn tas enbart till den studerandes ekonomiska förhållanden.

4 kap.

3 §

Studiemedel får ej beviljas för tid för vilken särskilt vuxenstu- diestöd enligt 7 kap. redan har beviljats.

Beviljas studerande särskilt vuxenstudiestöd för sådan tid för vilken den studerande redan har beviljats studiemedel, får den studerande ej uppbära studiemedlen för denna tid. Har den stu- derande redan uppburit studiemedel för sådan tid gäller 7 kap. 20 §.

Studiemedel får ej heller beviljas eller uppbäras för tid för vil- ken utbildningsarvode under lärarutbildning, utbildningsbidrag under arbetsmarknadsutbildning eller utbildningsbidrag för doktorander utgår, om ej annat följer av bestämmelse som rege- ringen meddelar.

Studiemedel utgår inte för tid för vilken den studerande fullgör tjänstgöring enligt värnpliktslagen (1941: 967), lagen (1966: 413) om vapenfri tjänst, civilförsvarslagen (1960: 74) eller lagen (1980: 1021) om militär grund- utbildning för kvinnor eller fullgör utbildning till reserv- officer.

5 kap.

5 §⁴

Korttidsstudiestöd utgör 46 kronor för varje timme.

Korttidsstudiestöd utgör 50 kronor för varje timme.

6 kap.

1 §

Internatbidrag kan utgå till studerande som *vid folkhög- skola* deltar i kurs av det slag som bestäms av regeringen eller den myndighet som rege- ringen utser.

Internatbidrag kan utgå till studerande som deltar i *utbild- ning* av det slag som bestäms av regeringen eller den myn- dighet som regeringen utser.

⁴ Senaste lydelse 1988: 270.

⁵ Senaste lydelse 1988: 270.

5 §⁵

Internatbidrag utgör 235 kronor för varje dygn.

Internatbidrag utgör 250 kronor för varje dygn.

8 §⁶

Har en facklig organisation ansökt om internatbidrag för fördelning mellan vissa arbetstagare gäller följande särskilda bestämmelser.

1. Bidraget får utgå till den fackliga organisationen i stället för till den studerande.

2. Bidraget skall motsvara den faktiska kostnaden för resor, kost och logi för den studerande.

3. För varje kurs får bidragen dock aldrig beräknas till högre belopp än som motsvarar 235 kronor i genomsnitt för varje dygn och varje studerande som har rätt till bidraget.

3. För varje kurs får bidragen dock aldrig beräknas till högre belopp än som motsvarar 250 kronor i genomsnitt för varje dygn och varje studerande som har rätt till bidraget.

9 kap.

2 §⁷

Har någon uppburit studiestöd obehörigen eller med för högt belopp och har han insett eller bort inse detta, kan vad för mycket utgått genast återkrävas.

Avbryter någon sina studier skall första stycket tillämpas beträffande uppbygget studiestöd som avser tiden efter avbrottet. Beror avbrottet på sjukdom skall studiestöd som den studerande uppburit enligt 3 kap. 15–19 §§, 4 kap. 28–35 §§ eller 7 kap. 17 § och de bestämmelser som anges där ej återkrävas. Detsamma gäller vid sådan ledighet som avses i 3 kap. 31 §, 4 kap. 44 § och 7 kap. 17 a §.

Avser återkrav enligt första eller andra stycket studiehjälp enligt 3 kap. till sådan studerande, som vid utbetalningstillfället var omyndig, åvilar betalningsskyldigheten den som då var den omyndiges förmyndare.

På studielån enligt 3 kap., på studiemedel enligt 4 kap. och på särskilt vuxenstudiestöd enligt 7 kap. som återkrävs enligt första eller andra stycket utgår ränta från den dag när medlen uppburits efter en räntesats som vid varje tidpunkt med två pro-

⁵ Senaste lydelse 1988: 270.

⁷ Senaste lydelse 1988: 1269.

centenheter överstiger statens utlåningsränta. På andra former av studiestöd som återkrävs enligt denna paragraf utgår ränta enligt samma räntesats från den dag som infaller en månad efter det beslut om återkrav fattats. Om det finns särskilda skäl kan den återbetalningsskyldige befrias helt eller delvis från sin skyldighet att betala räntan.

I samband med återkrav får också tas ut avgift för avisering enligt föreskrifter som regeringen meddelar.

6 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om försöksverksamhet i fråga om studiestöd enligt denna lag. I sådana föreskrifter får göras avvikelser från bestämmelser i lagen. Försöksverksamheten får dock inte innebära försämringar i fråga om förutsättningarna för studiestöd som har beviljats en studerande enligt lagens bestämmelser.

Försöksverksamhet får avse även korttidsstudiestöd och internatbidrag på andra villkor än som föreskrivs i 5 resp. 6 kap.

8. Under år för vilket studiestöd i annan form än *timstudiestöd* och *dagstudiestöd* utgår till den studerande med stöd av de nya bestämmelserna är den studerande ej skyldig att erlægga ränta eller amortering på studielån som han fått enligt studiehjälpsreglementet (1964: 402). Ränta på studielån, som belöper på sådant år, *erlägges* med lika stora annuiteter under den i amorteringsplanen för lånet fastställda amorteringstiden.

8.⁵ Under år för vilket studiestöd i annan form än *korttidsstudiestöd* och *internatbidrag* utgår till den studerande med stöd av de nya bestämmelserna är den studerande ej skyldig att erlægga ränta eller amortering på studielån som han fått enligt studiehjälpsreglementet (1964: 402). Ränta på studielån, som belöper på sådant år, *erläggs* med lika stora annuiteter under den i amorteringsplanen för lånet fastställda amorteringstiden.

⁵ Till 1975: 359.

2 a.⁹ För den som återbetalar studiestöd enligt äldre föreskrifter skall årsbeloppet för ett avgiftsår (avgiftsår d), utan hinder av bestämmelserna om återbetalningstid i 8 kap. 5 § och beräkning av årsbelopp i 8 kap. 24 §, beräknas på det sätt som anges i 8 kap. 25 § första stycket och 26 § första och andra styckena, om den återbetalningsskyldige under närmast föregående avgiftsår (avgiftsår c)

1. frivilligt återbetalat minst 1 000 kronor,

2. fått befrielse från del av kvarstående återbetalningsskyldighet enligt 8 kap. 60 § med minst 1 000 kronor, eller

3. fått återbetalningspliktiga studiemedel återkräva enligt 9 kap. 2 § med minst 1 000 kronor.

Vid tillämpningen av första stycket får årsbeloppet inte beräknas till högre belopp än som eljest skulle ha beräknats.

Hänvisningarna till studiestödslagen i första stycket avser lagen i dess lydelse före den 1 januari 1989.

2 b.¹⁰ Återbäring enligt 8 kap. 74 § i dess lydelse före den 1 januari 1989 skall ske endast om det belopp som den återbetalningsskyldige erlagt såsom preliminär avgift överstiger motsvarande slutlig avgift med minst 100 kronor.

Denna lag träder i kraft, i fråga om 9 kap. 2 § samt övergångsbestämmelserna 2 a och b till lagen (1988: 877) om ändring i studiestödslagen den 1 januari 1990, samt i övrigt den 1 juli 1989.

Övergångsbestämmelsen 2 b till lagen (1988: 877) om ändring i studiestödslagen tillämpas första gången i fråga om bestämmande av slutlig avgift för avgiftsåret 1990.

⁹ Till 1988: 877.

¹⁰ Till 1988: 877.

Lag om ändring i lagen (1983: 271) om ändrade återbetalningsvillkor för vissa äldre studielån

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (1983: 271) om ändrade återbetalningsvillkor för vissa äldre studielån skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

En låntagare, som har beviljats studielån enligt studiehjälpsreglementet (1964: 402), kan begära att lånet jämte ränta skall återbetalas som om fråga vore om återbetalningspliktiga studiemedel enligt studiestödslagen (1973: 349).

I sådana fall gäller bestämmelserna i 8 kap. studiestödslagen och i denna lag.

I sådana fall gäller bestämmelserna i 8 kap. studiestödslagen *i dess lydelse före den 1 januari 1989* och i denna lag.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1989.
 2. Bestämmelsen i 1 § i dess nya lydelse skall tillämpas för hela förändringsåret 1989.
 3. Utan hinder av 2 § gäller att en ansökan om ändrade återbetalningsvillkor för förändringsåret 1990 får göras till utgången av år 1989.

Förslag till

Lag om upphävande av lagen (1983: 271) om ändrade återbetalningsvillkor för vissa äldre studielån

1988/89:SfU15

Bilaga

Härigenom föreskrivs att lagen (1983: 271) om ändrade återbetalningsvillkor för vissa äldre studielån skall upphöra att gälla vid utgången av år 1989. Dock får ändrade återbetalningsvillkor med stöd av lagen medges även för förändringsåret 1990.

Beträffande lån som har fått ändrade återbetalningsvillkor med stöd av lagen skall lagen fortsätta att tillämpas.

Innehållsförteckning

1988/89:SfU15

Propositionen	1
Motionerna	2
Utskottet	5
E 1. Centrala studiestödsnämnden	5
E 2. Ersättning till vissa myndigheter för deras handläggning av studiesocialt stöd	5
E 3. Studiehjälp m.m.	5
E 4. Studiemedel m.m.	8
E 5. Vuxenstudiestöd m.m.	11
E 6. Timersättning vid vissa vuxenutbildningar	16
E 7. Bidrag till vissa studiesociala ändamål	17
Hemställan	18
Reservationer	21
1. Inackorderingstillägg (m)	21
2. Inackorderingstillägg vid regionala idrottsgymnasier (m, c)	22
3. Gymnasieelevers resor (m)	22
4. Studiebidrag vid utlandsstudier och anslag till studiehjälp m.m. (m, fp)	23
5. Studielön (c)	23
6. Studielön (vpk)	24
7. Inkomstprövning (m)	25
8. Inkomstprövning (fp, vpk, mp)	25
9. Inkomstbegreppet (m, c)	26
10. Avskrivning av studielån (m)	26
11. Bankernas medverkan (m, fp)	27
12. Anslag till studiemedel m.m. (m)	27
13. Höjning av vuxenutbildningsavgiften (vpk)	27
14. Anslag till vuxenstudiestöd m.m. (m)	28
15. Anslag till vuxenstudiestöd m.m. (fp)	28
16. Anslag till vuxenstudiestöd m.m. (vpk)	29
17. Kollektiv ansökan från pensionärsorganisationer m.m. (m, c, fp)	29
18. Översyn av vuxenstudiestödet (m)	30
19. Lagförslagen (m)	30
20. Teckenspråksundervisning (fp)	31
21. Timersättning vid vissa vuxenutbildningar (m)	31
22. Bidrag till vissa studiesociala ändamål (c, fp, vpk, mp)	31
23. Reserabatter till studerande (m, mp)	32
Särskilda yttranden	32
1. Utredning om bättre villkor för gymnasieelever (vpk)	32
2. Studielön (mp)	33
3. Inkomstprövning (c)	33
4. Studiemedel vid vissa utbildningslinjer (m)	33
5. Studiemedel vid vissa utbildningar (fp)	33
Bilaga	35